

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP
1901—1902.

*Vergadering van Donderdag 13 Februari 1902,
's avonds te 8 uur, te Breda.*

Voorzitter: de heer HOEFINK.

De VOORZITTER, de vergadering openende, zegt:

Mijne Heeren!

Namens het Bestuur heb ik de eer u allen welkom te heeten. Het onderwerp, hetwelk ons heden avond zal bezighouden, is van nitnemend gewicht voor de geregelde aankweeking en het onderhouden van een deugdelijk officierskorps, en de bestending van den goeden geest in dat korps. Het is aan het Bestuur wenschelijk voorgekomen, de behandeling te doen geschieden hier te Breda, welke plaats door een band van een lange reeks van jaren is verbonden met de wetenschappelijke opleiding van officieren hier en in Indië.

Wij hebben niet vele voorloopige werkzaamheden te verrichten, zoodat wij spoedig tot het onderwerp aan de orde kunnen overgaan. Ik meen de verwachting te mogen uitspreken op een opgewekt debat.

Aan de orde is de ballotage van candidaten.

De VOORZITTER verzoekt de heeren Croockewit en van Dam
1901/1902.

van Isselt met hem het bureau van stemopneming te willen nitmaken.

De uitslag der stemming is, dat als leden worden aangenomen de heeren: J. Alma, 1e luit. der infanterie, te 's-Gravenhage; C. A. den Beer Poortugael Barendregt, kapitein en J. J. Wittermans, 2e luit., beiden der infanterie te Assen; F. Boogaard, 1e luit. der artillerie, adjudant van den Gouverneur der Kon. Milit. Academie te Breda en H. Zeeman, 2e luit. der infanterie te Gonda.

De VOORZITTER dankt de de heeren van het stembureau voor de door hen verrichte taak.

Aan de orde is nu de voordracht van den heer jhr. G. A. A. Alting von Geusau, kapitein van den generalen staf, over:

Bevordering van Officieren.

De heer JHR. ALTING VON GEUSAU:

Mijne Heeren!

Toen mij de vereerende uitnoodiging gewerd om in deze Vereeniging een spreekbeurt te vervullen, stond ik in de eerste plaats voor de zoo moeielijke keuze een geschikt onderwerp te vinden. Belangrijke militaire onderwerpen, die hier nog niet zijn besproken, zijn zeer schaarsch en het kwam mij voor, dat het doel der Vereeniging ook het beste zou worden gediend, door een zaak van eenigszins actueel belang te behandelen. Dat, hetwelk ik hedenavond voor mijne geachte toehoorders hoop te ontwikkelen, mag zeker geacht worden van groot belang te zijn; immers van de fysieke en intellectueele waarde, van de karakter-eigenschappen van het officierskorps hangt voor een groot deel de waarde van een leger af. Actueel is het onderwerp zeker ook door de aanhangige ontwerpen. Toch heeft het nemen van een besluit in zake het te kiezen

onderwerp bij mij een zeer ernstig punt van overweging uitgemaakt, want ik ontveins mij geenszins, dat het mij zwaar zal vallen om deze materie naar behooren te verwerken.

Het is een onderwerp, waarbij men voortdurend stuit op voetangels en klemmen, en waarbij het groote moeite kost om met de noodige onbevangenheid verschillende netelige quaestiën onder de oogen te zien. Niet slechts het belang van het Leger is bij deze aangelegenheid betrokken, maar in niet mindere mate het persoonlijk belang van den officier, en het valt moeielijk te ontkennen, dat deze belangen niet altijd sa- mengaan.

Waar ik niettemin gemeend heb mij op dit zeer gladde ijs te mogen wagen, is het onder het inroepen van groote toege- vendheid en met verzekering, dat ik slechts het ware belang van het Leger op het oog heb.

De aanvulling der verschillende rangen van ons officierskorps acht ik een zaak van zoo *overwiegend* belang en, waar m. i. aan een goede regeling veel ontbreekt, een zaak van zoo *actueel* belang, dat ik een kloek besluit heb genomen, en aan het Bestuur de vergunning heb gevraagd, de quaestie der bevordering hier ter sprake te brengen.

Wel is deze aangelegenheid nog niet zoo lang geleden in onze Vereeniging behandeld, en wel in October 1896 door den gepensioneerden Kolonel Vink van het O.-I. leger, doch daar gold het een pleidooi voor gelijke bepalingen ten aanzien van Zeemacht, Landmacht en Indisch leger. De noodzakelijk- heid, ja het nut van deze gelijkheid kan ik evenwel niet zoo grif aannemen. De drie hier genoemde deelen van de Neder- landsche krijgsmacht loopen in dienstverrichtingen, in lichame- lijke gevaren, in opvattingen zoozeer niteen, dat ik geenszins op alle punten zou kunnen toegeven, dat hetgeen voor den eenen tak goed of niet goed is, dit ook voor den andere is.

Met voordacht zal ik mij bij de hierna volgende beschou- wingen stellen op het standpunt van den officier der Neder- landsche Landmacht en daarbij vermijden vergelijkingen te maken met de collega's van Marine of Indisch Leger.

Voor hem die medeleeft met ons officierskorps, die het in zijn werken en streven gadeslaat, die zich rekenschap geeft van het denken en willen van dat korps, moet het dunkt mij duidelijk zijn, dat er iets hapert. Zeker is het niet mijne bedoeling, om iets af te doen aan de zinsnede, die vroeger jaarlijks in de Troonrede werd opgenomen, dat Zee- en Landmacht bij voortdoring hun plicht doen. Men mag zich daarmee echter niet tevreden stellen; wanneer iedereen slechts zijn plicht doet en niets meer, is zeker nog niet datgene bereikt, wat men mag verwachten. Geeft het vervullen van den dagelijks wederkeerenden plicht ook voldoende waarborgen, dat elk officier in buitengewone omstandigheden, in den oorlog, niet slechts zijn plicht zal *willen* doen, maar dat hij dit ook zal *kunnen*?

De loopbaan van den Nederlandschen officier schenkt niet steeds die voldoening, die men zoekt, zelfs niet aan diegenen, welke zich niet bepalen tot alleen »meelopen». Hoeveel officieren zijn er niet die, niettegenstaande zij zelf een goede carrière maakten, toch voor hunne zonen een anderen weg trachten in te slaan wanneer dit eenigszins mogelijk is.

De geest van ons officierskorps heeft iets gedruks, men mist daarin dien frisschen, jeugdigen gloed, die ons zoo weldadig tegenkomt uit de Duitsche litteratuur; men mist daarin het groote vertrouwen in eigen kracht, het gevoel van iets te willen en te kunnen als het er op aan mocht komen. Dit gemis aan opgewektheid, aan lust om zich geheel te geven aan het beroep, dat men eenmaal, vrijwillig of niet, heeft gekozen, moet aan vele en verschillende oorzaken worden toegeschreven.

Een eerste factor is ongetwijfeld de geringe bezoldiging in de lagere rangen, een bezoldiging, die geen gelijken tred heeft gehouden met de steeds klimmende behoeften van onzen tijd, met den hooger levensstandaard, met duurdere woningen, met duurdere levensbehoeften, met hoogere belastingen.

Men leze hierover het voor eenige maanden uitgekomen vlugschrift »*De maatschappelijke positie van den Nederlandschen*

officier". Met schrille kleuren wordt hier wederom de treurige finantiëele positie van den onbemiddelden officier geschetst.

Het verhoogden van de tractementen der subalterne officieren zal, vrees ik, voorloopig wel tot de vrome wenschen blijven behooren, doch enkele punten wil ik hier toch even aanroeren. Vooreerst de zeer onvoldoende vergoeding, die de officier ontvangt, wanneer hij in het belang van den dienst genoodzaakt is te verhuizen, waarbij nog de beperkende bepaling, dat bij bevordering slechts de helft der verhuiskosten wordt genoten. De vreemde bepaling, dat vergoeding voor uniformverandering bij bevordering *niet* wordt genoten, enz.

Zooeven trad ik in vergelijking van ons officierskorps met het Duitsche. Ik geef evenwel dadelijk toe, dat het dwaas zou zijn onze militaire toestanden op gelijke lijn te willen stellen met die in naburige groote Rijken, waar het Leger een kracht vertegenwoordigt, waarop geheel de bevolking trotsch is en waarop men bouwt als op het werktuig, dat onder alle omstandigheden voor zijne veel omvattende taak berekend zal zijn.

Een groot Rijk voert eene wereldpolitiek, streeft groote idealen na, werkt stoute conceptiën uit, neemt een eersten rang in op het wereldtooneel en heeft tot machtigen steun voor zijne verstrekkende politiek het Leger en de Vloot, gereed en geschikt om met zijne volle zwaarte in de schaal te worden geworpen; b. v. de politiek van Duitschland in Oost-Azië. Het gevoel alleen om tot zulk een organisatie te behooren, werkt verheffend op het moreel van den enkeling en zal leiden tot grooter krachtsinspanning van het individu. Dat gevoel nu, deel uit te maken van een groot en krachtig leger, waartegen iedereen met welgevallen opziet en dat gereed en in staat is om den overweldiger als het noodig is te verpletteren, dat gevoel missen wij. In ons land is het anders. Een tooneelstuk, openlijk op den voorgrond gesteld als anti-militairistisch propagandastuk, waarin op ergerlijke wijze overdreven en onware voorstellingen worden gegeven van het leger en zijn officieren, zulk een tooneelstuk wordt zonder veel protest in de hoofdstad

des Rijks en in enkele andere plaatsen opgevoerd en met *stormachtigen bijval* begroet.

Iemand die werkzaam is in een grootte fabriekszaak, waar jaarlijks honderdduizenden omgaan, waar honderde arbeiders samenwerken om datgene tot stand te brengen, wat als edelste voortbrengsel van het menschelijk vernuft wordt geroemd, zal in eigen oog hooger staan dan de knecht van den kachelsmid, die zijn dagelijksch brood verdient in een klein zaakje. Heeft niet de oppasser van den Generaal een hooger gevoel van eigenwaarde dan die van den Tweede-Luitenant? Zoo beschouw ik ook de zaken in ons leger. Wij Nederlandsche officieren werken in een klein zaakje, dat slechts op bescheiden schaal wordt gedreven en waar men zich met eenvoudiger hulpmiddelen *moet* tevreden stellen.

Het gevoel dat den Franschen kapitein moet bezielen, wanneer hij met zijne compagnie deel uitmaakt van een manoeuvreerende legermacht van vier armec-korpsen en vier cavalerie-divisiën (82000 man), die voor den keizer aller Russen defileert, daarbij met warmte toegejuicht door honderdduizende toeschouwers, is voor ons onbekend. Een klein proefje kregen wij er van, toen wij bij de manoeuvres van het vorig jaar door de bevolking in Zuid-Limburg en door de autoriteiten van dat gewest werden ontvangen met een sympathie en met een belangstelling, die ons Nederlandsche officieren nog nergens in ons vaderland ten deel viel. De officieren, die het voorrecht hadden tegenwoordig te zijn bij de officiële ontvangst ten stadhuize te Maastricht, zullen ongetwijfeld een snaar hebben voelen trillen, die ons vreemd is. Waardeering van de zijde der bevolking, belangstelling in ons werken en streven; wij ondervinden die zoo uiterst zelden.

Al is het echter geen wereldpolitiek die wij mochten helpen bevorderen, zoo behoeft ons streven daarom niet minder schon en niet minder verheffend te zijn. Meer dan in grootte Rijken treedt voor ons Land op den voorgrond het beschermen van onze *onafhankelijkheid*. Houden wij steeds voor oogen, dat het

Leger en de Vloot de steunpilaren moeten zijn voor ons onafhankelijk volksbestaan, en dat elk officier verplicht is binnen den kring van zijne bevoegdheid er toe mede te werken, dat Leger met de beschikbare hulpmiddelen tot een zoodanige hoogte te brengen, dat het voor zijne taak berekend is.

Wil echter het Nederlandsche Leger aan zijne meer bescheiden, maar toch zoo schoone taak voldoen, dan is in de eerste plaats noodig, dat de officier bezit, geloof in de toekomst, vertrouwen op eigen kracht, opgewektheid en toewijding in het vervullen van zijn plicht.

Zijn die eigenschappen ons deel? Ik meen deze gewichtige vraag niet in allen deele bevestigend te mogen beantwoorden. Neen, de gezonde, frissche »Thatendrang», dien wij bij de intrede van onze officiersloopbaan medebrengen, gaat spoedig verloren, wordt verstikt in den sleurgang van onzen dagelijken luitenantdienst, die jaar in jaar uit hetzelfde blijft; wordt vernietigd, doordien maar al te spoedig blijkt, hoe weinig vooruitzicht men heeft om voor kunde en energie, voor ijver en studie op evenredige wijze te worden beloond.

Wordt die frissche, opgewekte geest in ons officierskorps niet te veel onderdrukt door een zee van missives en aanschrijvingen, van voorschriften en wenken, die ons als in een keurslijf wringen en elke gezonde uiting van initiatief verstikken?

Verder mag niet worden voorbijgezien, dat ons krijgswezen in het algemeen, zich sedert tal van jaren in een toestand van verval bevindt, waarin wellicht na invoering van de onlangs aangenomen Legerwetten verbetering zal komen. Het Leger en speciaal het budget van oorlog, wordt door de overgrootte meerderheid van het Nederlandsche volk beschouwd als een grooten last- en schadepost; wel zijn er nog slechts enkelen die het aandurven om eenvoudig de afschaffing van Leger en Vloot in hun programma te voeren, maar het aantal dergenen, die liefst »niet thuis» geven, als over het Leger wordt gehandeld, is onrustbarend groot.

Eindelijk kom ik evenwel tot de grootste, de voornaamste

oorzaak voor den geest van verdooving, voor de algemeene malaise, die in het officierskorps heerscht, en dat is, dat dit korps is *verouderd*. Physiek verouderd en moreel verouderd. Niet slechts de trage promotie draagt hiervan de schuld, maar in nog meerdere mate de minder goede regeling der promotie. Jaren en jaren brengt men door in lagere rangen, zonder eenige kans om door eigen kracht noemenswaard vooruit te komen en zich een positie te verwerven, geëvenredigd aan leeftijd en kunde. Dit gevoel van machteloosheid werkt verlamdend op de energie en op den werk lust; het drukkende gevoel van gedoemd te zijn om in den slentergang der trage promotie te *moeten* medeschuiven, ook al spant men zich meer in, vernietigt op den duur dat edele gevoel van de vlegelen te willen uitslaan, om zich met al zijne kracht, met al zijn talent geheel te geven, aan de zaak, die men dient.

Wil men van de nitmuntende elementen der officieren partij trekken, en hen opwekken tot de grootst mogelijke werkzaamheid, huune talenten voor het algemeen belang zoo rentegevend mogelijk maken, dan moet ook hun persoonlijk belang daarbij niet uit het oog worden verloren. Dikwerf wordt hoog opgegeven van het vervullen van een *roeping*, het vaderland met het zwaard te dienen, van het ideale dat er in is gelegen om, met ter zijde stelling van alle eigenbelang, zijn leven te geven voor de goede zaak. Wij houden theorie over vaderlandsliefde en vaandeltrouw, over doodsverachting en plichtgevoel, maar naast al die zoo schoone meer abstracte begrippen, heeft het leven ook zijn practischen kant, en die doet zich sterker gevoelen dan de ideale zijde. Hooge en verheven karakter-eigenschappen komen in de voornaamste plaats tot hun recht in buitengewone omstandigheden, in den oorlog, en ik twijfel er geen oogenblik aan, of die zullen in ons Norderlandsch officierskorps dan zeker niet in mindere mate worden gevonden dan elders.

Daarvoor staan ons de roemvolle bladen van de Indische Krijgsgeschiedenis borg; daarvan getuigt het Kruis voor Moed, Beleid en Trouw, dat zoo menig officier op gindsche slag-

volden heeft weten te verwerven; daarvan getuigt ook de lange lijst van namen dergenen, die ver van huis met eere zijn gevallen.

Naast den idealen kant van ons *métier* staat evenwel — ik herhaal het — ook de meer praktische kant.

Roeping is een schoon begrip, maar wordt men steeds uit roeping officier, enkel en alleen om Koningin en Vaderland te dienen? Ik geloof dat men evenmin uit roeping officier wordt als dokter, advocaat, notaris, postambtenaar, ontvanger of stationchef. Men wordt eenvoudig door den drang der omstandigheden, door de positie en de financiële draagkracht der ouders, gepaard aan een zeer kleine dosis eigen keuze in een bepaalde richting vooruitgestuwd en vaart dan mede in het schuitje waarin men *wordt* gezet. De hoofdzaak voor den jongen man, die het leven intreedt, is om zich een bestaan te verwerven, waardoor hij zijn toekomst verzekerd ziet, waardoor hij zich een plaats verwerft aan den disch des levens.

Bepaalde roeping treft men slechts aan bij enkele ideale naturen. Ik vind die bij den schilder, die een winstgevende betrekking in den handel prijs geeft om zich geheel te wijden aan de kunst, die hem lief is en wellicht een kormervol bestaan te gemoet gaat; ik vind die bij den musicus, die zwevende in hooger sferen, het materiële bestaan van deze aarde vergeet om op te gaan in het rijk der tonen; ik vind die bij een Pater Damiaan, die zich op het melaatscheneiland in den Stillen Oceaan wijdt aan het verplegen der lijdens aan deze afschuwelijke ziekte en die ten slotte zelf valt als slachtoffer in de hoop op een ouvergankelijke belooning.

Officier worden, is echter het kiezen van een betrekking, en in den grond gelijk aan de keuze van een loopbaan als handelman, advocaat, ingenieur enz.

Wanneer een handelman zich door degelijke studie en goede leiding een hooge mate van kennis van zaken heeft eigen gemaakt, wanneer hij met ijver en toewijding zich op zijn speciaal tak toelegt, zal hij, wanneer het geluk hem niet den

ring toedraait, in welvaart stijgen, zal hij zich spoedig een positie verwerven, die hem op de maatschappelijke ladder doet klimmen en die hem ook in materiëelen zin tot vooruitgang zal brengen. Goed geslaagde, met energie en zaakkennis opgezette en met ijver doorgevoerde operatiën brengen hem klinkende munt in den zak, hij zal met voldoening zijn werk beschouwen en daarin een aansporing vinden om op den in-geslagen weg voort te gaan. Hij zal een tastbaar resultaat zien van zijne onvermoeide werkzaamheid, tegenover de geringe uitkomsten van zijne collega's, die hun tijd in luiheid en ledigheid doorbrengen en hunne zaken aan ondergeschikten overlaten.

Wanneer een advocaat zich na volbrachte studiën aan zijn vak blijft wijden, wanneer hij elke zaak, hoe gering ook, met ernst doorvorscht, en niet dan terdege voorbereid voor de balie verschijnt, zal hij succes van zijn werk hebben. Indien het geluk hem gunstig is, zal men zijne belangen gaarne aan hem toevertrouwen, hij zal naam maken en zijn ijver wordt beloond met een spoedige verbetering van zijn materieel welzijn. Zoo zou ik kunnen voortgaan en den ingenieur schilderen, den spoorwegambtenaar, ja de ambtenaren en com-miezen aan de Departementen van Algemeen Bestuur enz.

Wat staat daar nu tegenover voor den officier? Ook hij krijgt eerst den voet in den stijgbengel ten koste van vele jaren van inspannende studie en staat dan evenals elk ander voor de keuze om zijn métier met ijver en toewijding aan te pakken, zich geheel te geven voor de levenstaak die hem werd toebedeeld, of wel zich een zoo kalm mogelijke opvatting eigen te maken en de zaak eenvoudig te laten marcheren. Ook in ons vak vindt men menschen, die van moeder natuur talenten, voortvarendheid, energie, vlotheid hebben mede-gekregen, tegenover anderen, die dank zij routine en goeden wil toch slechts voorbeschikt zijn voor de kleine rollen. Ook in ons vak vindt men acteurs van den eersten rang en koristen.

Toch ziet men al die verschillende elementen reeds sedert verscheidene jaren langs dezelfde ladder naar boven wurmen,

waarbij nu en dan wel eens een enkele misstapt en naar beneden stort, maar waarbij geen enkele ooit meer eens een zetje krijgt om hem wat sneller op de hoogere sporten te doen aankomen.

De middelmatigen en de zeer goeden gaan tot een vrij groote hoogte gelijk op en dat is verkeerdt.

Ik zal niet ontkennen, dat de vergelijking met den handelman en eenigszins met den advocaat niet geheel opgaat -- alle vergelijkingen gaan mank; tegenover de mogelijkheid van zich snel naar boven te werken, staat meer dan bij ons de kans om buiten eigen schuld slachtoffer te worden van ongelukkige omstandigheden, doch met voordacht nam ik onder de gunstige factoren, die aanwezig moeten zijn ook op het »geluk»; de Franschman noemt het »veine», de Duitscher »Schwein». Maar hebben wij dat ook niet noodig? hangt bij ons de carrière ook niet voor een belangrijk deel af van den tijd waarin men geboren werd, van individueele opvattingen van chefs, van meer of minder gunstige promotie-verhoudingen bij een bepaald wapen op een bepaalden tijd? Dikwijls van het onverwacht overlijden van een titularis wien men nog jaren had gegeven.

Ook in onze betrekking speelt het geluk een groote rol naast talent en ijver.

Nu vinden de officieren, die uitmuntten, *op den duur* wel bevrediging en belooning voor hun werk, doordien zij de hoogere rangen bereiken en de anderen niet, maar daar gaat in ons leger bijna onvermijdelijk een menschenleeftijd mede heen.

De onvoldoende vooruitzichten voor den jongen luitenant om zich nog in de kracht van het leven eenen met zijne werkkraft, ijver en energie overeenkomenden werkkring te veroveren, de afwezigheid van een krachtigen stimulans om zich op te werken, heeft een verlammen den invloed op de energie van ons officierskorps.

Jonge mannen treden met groote illusiën in het officierskorps, beziel met den ernstigen wil om ten nutte van het leger werkzaam te zijn, toegerust met een kennis, die voor den gewonen gang van hunne betrekking veel te groot is. Zij

gevoelen dat zij meer kunnen dan wat men van hen eischt, maar het enge gareel van den dagelijkschen dienst belet hen de vleugelen uit te slaan. Zij ontdekken maar al te spoedig dat meerdere inspanning toch niet veel geeft en dat zij schouder aan schouder strijden met mannen, die reeds een halven menschenleeftijd van studie, ijver en plichtsbetrachting achter den rug hebben, zonder dat hun meerder werken, en grootere ijver hun ook maar een enkelen druppel uit den beker der subalterne rangen hebben bespaard. Is het wonder dat het aantal dergenen die zich *blijven* inspannen, die *blijven* werken en studeeren om zich in hun vak hoe langer hoe meer te bekwamen en hunne meerdere talenten, hun hooger plichtgevoel, hun helderder verstand, dienstbaar te maken aan het leger, veel geringer blijft dan het kon zijn?

Na deze algemeene beschouwingen zal de aandachtige toehoorder reeds niet meer in het onzekere verkeerren omtrent den kant, dien ik nit wil. Ik wensch een pleidooi te leveren voor ruimere toepassing van *bevordering bij keuze*.

Vooraf dien ik evenwel nog een enkel woord te zeggen over de opleiding tot den officiersrang en over de verdere wetenschappelijke vorming van den officier.

Van groot belang voor de waarde van een officierskorps is de opleiding tot den officiersrang; het zou mij echter te ver voeren om dieper in te gaan op dit onderwerp, al staat het ook in nauw verband met dat hetwelk ik voor heden avond koos. In het algemeen wil het mij voorkomen, dat de opleiding, speciaal aan de Koninklijke Militaire Academie in wetenschappelijken zin te hoog gaat. Al mag niet worden ontkend dat aan de practische opleiding der cadetten van de verschillende wapens in de laatste jaren een veel ruimere plaats wordt ingeruimd, toch geloof ik dat de dosis wetenschap, die de tweede-luitenant medebrengt, grooter is dan voor den subalternen officier bij de verschillende wapens noodig is, ook met het oog op de algemeene ontwikkeling. Nog steeds wordt een

al te ruime plaats toegekend aan de wiskunde, terwijl ook ten opzichte van de zuiver krijgskundige vakken meer dan noodig is naar het kweeken van veldheeren wordt gestreefd.

Nu heeft dit tot zekere hoogte geen bezwaar, wanneer de practische opleiding er niet onder lijdt, maar door het programma zoo hoog op te voeren en de eischen voor het wetenschappelijk peil van het officierskorps zóó hoog te stellen, heeft men ook veel tijd noodig; de opleiding duurt daardoor lang, wordt zeer kostbaar en de cadet bereikt den officiersrang te laat.

Jong officier worden is een zaak van groot gewicht waar de promotie zoo traag is, dat men jaren lang in de subalterne rangen blijft.

Door de reorganisatie van het Militair Onderwijs na de wet van 1891 heeft men de Academische opleiding feitelijk met een jaar verlengd en dat komt mij onnoodig en zelfs schadelijk voor. De officier, die bij de verschillende wapens in den troep dient en dat is toch de overgrootste meerderheid, heeft die groote wetenschappelijke kennis volstrekt niet noodig en met uitzondering van de genie-officieren en de technische artilleristen, diende de leerstof zoodanig te worden bekort, dat de cadet slechts twee, in plaats van drie jaren aan de Academie behoeft te blijven. Niet slechts dat dit eene jaar er bij komt, maar de opleiding over 5, in plaats van over 4 jaren schept ook een gelegenheid te meer om een jaar te blijven zitten.

Het is tegenwoordig een groote zeldzaamheid als jongelieden op 20-jarigen leeftijd officier worden; meestal zijn zij 21, 22 of onder, ja dikwijls 25 jaar.

De opleiding van genie-officieren of militaire ingenieurs zou wellicht geheel los kunnen worden gemaakt van die der overige officieren, zooals onlangs van alleszins bevoegde zijde werd bepleit, terwijl in de behoefte aan technische artilleristen zou kunnen worden voorzien door artillerie-officieren, die meer bepaald in die richting willen sturen, aan de polytechnische school een specialen aanvullingscursus te doen doorloopen, nadat zij eenige jaren officier zijn (zooals naar ik meen thans wel geschiedt).

Voor zoover mij bekend, zijn de eischen, in de meeste groote rijken gesteld aan het wetenschappelijk peil der officieren, geringer dan bij ons en nu moge men met zekeren trots wijzen op dat zoo hoog staand wetenschappelijk gehalte, maar ik vraag mij wel eens af waarvoor het eigenlijk dient; vooral wanneer men eens nagaat wat bij het gros van de officieren na 25 jaar van al die wetenschap is overgebleven.

Zou het niet veel beter zijn een jongmensch van 18 à 19 jaar den luitnantsrang te doen bereiken met een voldoende algemeene en vakopleiding, dan een geleerde van 22 à 23 jaar.

Het loont de moeite om eens twee officiersboekjes naast elkaar te leggen, die 25 jaar verschillen. Men zal daaruit ontwaren, dat het gros der in den loop van een jaar aangestelde tweede-luitnants het toch niet verder brengen dan kapitein en dus van een groot deel der ingestampte wetenschap geen of weinig nut hebben. Zij, die zich aangetrokken gevoelen tot de krijgsgeschiedenis, zullen door vrijwillige studie als officier kunnen leeren hoe Napoleon precies naar Moskou trok. Wat hebben wij er ooit aan gehad om uren te besteden aan het teekenen van een sluitstuk of een tijdbuis of aan de berekening hoe schuin een ladder wel tegen een muur kan staan, vóór er kans was, dat hij naar beneden gleeed? Ik wil hier echter den ouden strijd tussehen wiskunde en krijgskunde aan de K. M. A., niet weder ophalen. (Zie Krijgswetenschap 1884-'85 N. 2).

Ik ben te weinig onderwijsman om hier categorisch aan te geven *wat* kan vervallen, dit zou mij ook te ver doen afdwalen en ik zou zelfs ongaarne bepaalde leervakken afschaffen, maar bij mij staat vast, dat de te verwerken leerstof in verschillende vakken aanmerkelijk kan worden beperkt.

Ik zou den aanstaanden officier nog meer willen voorbereiden voor het werkelijke leven en wanneer men wil verkrijgen, dat de jonge officier voortbouwt op het geleerde, dan geloof ik, dat men hem daartoe beter den weg zou wijzen door hem een ruimen blik te geven in de militaire litera-

tuur van onze dagen. Leer hem zoeken in den catalogus der bibliotheek van het Departement van Oorlog, leer hem, welke krijgskundige tijdschriften er zijn en welke de besten zijn, zoo in het eigen land als in het buitenland. De lessen in talen worden bij het komen op de Academie gestaakt en toch is het bedroevend te zien hoe velen der jonge officieren met de Nederlandsche taal omspringen. Lezen en vertalen van stukken uit Duitse, Fransche en Engelsche militaire tijdschriften, onder leiding van officieren, die de zuiver militaire termen en uitdrukkingen weten te vertalen en te verklaren, zou m. i. grooter nut hebben dan veel lijntekenen, mechanica en waarschijnlijkheidsrekening.

Ik sprak daar van voortbouwen op het geleerde; zou er werkelijk door de officieren zoo bijster veel worden gestudeerd?

Men sla eens een blik in het register van den heer Bibliothecaris van de Bibliotheek van het Departement van Oorlog; sla nu eens een rood lijntje door de namen der officieren, die aan de Krijgsschool zijn of geweest zijn, dan blijven er zeker nog velen staan, maar hun getal staat in geen verhouding tot de sterkte van het officierskorps. Het is wel aardig om zoo ter loops eens aan verschillende in Den Haag garnizoen houdende officieren den weg te vragen naar die Bibliotheek. Ik weet niet of hier heeren zijn, die wel eens het bestuur hebben gevoerd over een militair leesgezelschap van brochures en tijdschriften. In bijna alle garnizoenen bestaan dergelijke gezelschappen en wanneer zij over een ijverigen secretaris beschikken, hebben zij vele leden; maar men onderzoek eens, hoe de z. g. »uitgelezen jaargangen er uitzien; in den regel brengen zij op de boekverkoopning zeker niet minder op, omdat zij de sporen dragen »veel gelezen» te zijn. Men legge eens een uitgelezen jaargang van het *Journal amusant* naast een van den *Militairen Spectator*. Ik kan aan heeren bestuurders van dergelijke vereenigingen ten zeerste aanbevelen om »bij vergissing» eens een aflevering onopengesneden in circulatie te brengen. Het resultaat zal verrassend zijn.

Nu zou het mij leed doen verkeerd begrepen te worden;

ik beweer niet, dat er geen officieren zijn, die studeeren, maar in verhouding tot de totale sterkte van het officierskorps is hun aantal gering. De ondervinding leert, dat onder de gewezen leerlingen van andere inrichtingen van onderwijs er zeker evenveel gevonden worden, die later met vrucht de boeken ter hand nemen. De veel minder breede grondslag, die aan den Artilleriecourse, de Militaire School of den Hoofdcourse werd gelegd, vormde daartegen geen bezwaar van beteekenis.

Wat ik zou wenschen, is een *veel* eenvoudiger opleiding voor alle wapens, dienende om den officier een voldoende graad van algemeene ontwikkeling te geven en hem voor de subalterne rangen te bekwamen. Zij, die in zich den drang gevoelen naar hooger op, zullen zich door eigen studie, liefst echter door het bezoeken der Hoogere Krijgsschool, de bekwaamheden wel weten eigen te maken, die voor hogere rangen noodzakelijk zijn.

Voor al de Hoogere Krijgsschool moet, meer dan thans het geval is, den officieren, die lust tot studie hebben, gelegenheid geven zich voor hooger rang te bekwamen door dieper door te dringen in de zuiver militaire wetenschappen. De denren van die inrichting behooren wijder open te worden gezet.

Vroeger heette zij „Stafschool”, doch dien naam heeft men laten varen en ook later in de wet op het Militair Onderwijs niet opgenomen. Toch kan bezwaarlijk worden ontkend, dat de Hoogere Krijgsschool feitelijk het karakter van een Stafschool heeft behouden. Het aantal jaarlijks open te stellen plaatsen diende zeker verdubbeld te worden.

Een der groote bezwaren tot krijgsschoolbezoek is voor velen de financiële zijde van het vraagstuk. Hoezeer in de laatste jaren hierin wel eenigszins wordt tegemoet gekomen, leert de ondervinding, dat de vele detacheringen en overplaatsingen, hieronder begrepen een eventueele detachering bij den Generaalen Staf, lang niet gedekt worden door hetgeen het Rijk hiervoor als vergoeding geeft, wanneer men ten minste niet het geluk heeft te behooren tot een der te 's-Gravenhage garnizoen houdende korpsen.

De niet-bemiddelde officier, die bovendien gebuwd is, kan zich dan ook de weelde van het krijgsschoolbezoek eigenlijk niet veroorloven en dit te meer, omdat zelfs het meest schitterende succes nog geen noemenswaardige verbetering in de financiële positie van den officier teweeg kan brengen.

De officier, die met succes een cursus aan de Hoogere Krijgsschool heeft doorlopen, moet in de eerste plaats, zooals ik later hoop uiteen te zetten, de kans hebben om door bevordering bij keuze spoediger den kapiteinsrang te bereiken maar in de tweede plaats zou ik hem een zekere toelage willen verleenen. Zijne bruikbaarheid is verhoogd doordien zijne kennis op militair gebied belangrijk is toegenomen. Den artillerie-officier, wien men wat meer wiskunde op zijn levenspad heeft mede gegeven, verleent men daarvoor wel meer tractement dan den infanterie-officier; waarom dan niet aan hem, die werkelijk op zuiver militair gebied beschikt over meerdere kennis en meerdere ontwikkeling, ook een hooger tractement gegeven? Het spreekt wel van zelf dat niet elk officier, die de Hoogere Krijgsschool bezoekt, daarvan het hoogste succes zal hebben en dat, vooral wanneer men jaarlijks — zooals ik zou wenschen — 20 in plaats van 10 officieren tot den cursus toelaat, slechts een betrekkelijk klein gedeelte in aanmerking zal komen om later bij keuze te worden bevorderd of bij den Generalen Staf te worden geplaatst. Toch kunnen daarom de anderen ook wel vruchten van hunnen arbeid hebben.

Na het einde van de Krijgsschooljaren zal men omtrent de leerlingen een indruk hebben verkregen en men kan dan waarschijnlijk zonder moeite een splitsing maken in drie categorieën.

I. Zij die in alle opzichten uitnunten en voor een detachering bij den Generalen Staf worden aanbevolen, alsmede voor bevordering bij keuze tot kapitein.

II. Zij die goed hebben voldaan en die in aanmerking komen voor verschillende adjudanten-betrokkingen, voor betrekkingen bij het militair onderwijs in krijgskundige vakken enz.

III. Zij die niettegenstaande het toelatingsexamen met goed succes werd afgelegd, toch bleken slechts matige broeders te zijn, zich niet verheffende boven het gemiddelde peil van den officier in het algemeen.

Deze eindbeoordeeling zou ik onomwonden aan den betrokken officier willen mededeelen, waarbij dan aan de categorieën I en II een brevet nit te reiken. Brevet I geeft, zoolang de officier luitenant en kapitein is, doch nog niet bij den Generalen Staf werd overgeplaatst, een tractementsverhooging van 200 gulden; brevet II een van 100 gulden.

Het wil mij voorkomen, dat aldus de studiezijn bij de officieren en als gevolg daarvan het krijgsschoolbezoek, aanzienlijk zal worden bevorderd.

Terloops zij hier nog op een ander punt de aandacht gevestigd. Uit categorie I zou ik jaarlijks 2 à 3 officieren voor 4 maanden willen detachceeren in het buitenland om de oefeningen van een vreemd leger mede te maken; naar mijne bescheiden meening zouden van die detachceeringen meer vruchten te wachten zijn, dan van het volgen van groote manoeuvres gedurende enkele dagen, zooals thans wel geschiedt.

Voor die detachceeringen zou ik niet slechts het oog willen vestigen op Duitschland en Frankrijk, maar vooral ook op kleinere landen als België en Denemarken.

Behalve de hoogere vorming door middel van de Hoogere Krijgsschool, zou het mij zeer gewenscht voorkomen aan de kapiteins gelegenheid te geven een cursus te volgen van 6 à 8 maanden, vooral in tactische vakken, troepenaanvoering, bevelvoering, oefeningsritten enz. In het algemeen om hen te bekwamen voor den hoofdofficiersrang. Tot dezen cursus, waaraan ik noch toelatingsexamen, noch eindexamen zou wenschen te verbinden, dienden die kapiteins te worden toegelaten, die na 2 à 3 jaren in hunnen rang gediend te hebben, door hunne chefs zoo gunstig worden beoordeeld, dat men kan vermoeden, dat zij het tot hoofdofficier zullen kunnen brengen. Voor hen, die niet aan de Hoogere Krijgsschool zijn

geweest, zou ik dien cursus verplichtend willen stellen om Hoofd-officier te worden.

Verder dient er voor gezorgd te worden, dat ook alle andere officieren op de hoogte blijven van den vooruitgang der militaire wetenschappen en van de litteratuur, vooral voor zooveel hun eigen wapen betreft.

Tactische en belegeringsoefeningen en bespreking van reglementen en voorschriften in de winterbijeenkomsten, moeten daarvoor den voornaamsten grondslag leggen.

Niet het opzeggen van de reglementen, maar het doordringen tot den geest der voorschriften wordt hiermede bedoeld, ook vergelijking met overeenkomstige voorschriften van vreemde mogendheden.

Daarnaast zullen vooral veelvuldige kaderoefeningen op het terrein den officier er toe moeten brengen om de tactiek van veld- en vestingoorlog te onderhouden.

Alles komt hierbij aan op de leiding.

Het aankweken van goede leiders voor dergelijke oefeningen is een zaak van het hoogste gewicht. Men heeft veel gezocht naar methodes voor leiding van oefeningen als de hier bedoelde en dan weer zocht men hier, dan daar: laatstelijk meent men veel baat te vinden — ten minste bij de infanterie — bij de z.g. applicatorische methode. Het wil mij voorkomen, dat alles afhangt van den chef. Wanneer tactische oefeningen en kader-manoevres worden geleid door een kundigen en der zake volkomen machtigen leider, zal de oefening steeds vrucht dragend zijn, welke methode men ook toepast. De bovenbedoelde kapiteinseursus zal in die richting veel nut kunnen stichten. Om ook van de meer algemeene militaire onderwerpen op de hoogte te blijven, zal de groote massa der officieren, die nu eenmaal niet druk aan eigen studie doen, het moeten krijgen van de voordrachten in wetenschappelijke bijeenkomsten.

Hier ben ik op een kwaad punt gekomen. Die wetenschappelijke bijeenkomsten verheugen zich al zeer weinig in de algemeene sympathie en geen wonder. Hetgeen men daar wel eens te hooren krijgt, is somtijds zoo laag bij den weg, dat de

wetenschap er ten eenenmale vreemd aan is. Dit komt echter omdat bij sommige onderdeelen iedereen maar op zijne beurt voor een voordracht wordt gecommandeerd, of men lust heeft in studie of niet. Toch kan hierin — als men wil — wel verandering komen. Vooreerst door een meer zorgvuldige keuze van de personen, die men voor een voordracht aanwijst. Niet iedereen is daarvoor geschikt, ju zelfs slechts weinigen kennen het en daarom moeten dergelijke bijeenkomsten ook niet, b. v. bij de infanterie, bataljonsgewijze, in het algemeen in kleinen kring, worden gehouden, doch ik zou dit eenigszins anders willen regelen.

Als voorbeeld neem ik het garnizoen der residentie, waar men vindt het Regiment Grenadiers en Jagers, Cavalerie, Veld-Artillerie en Vesting-Artillerie.

Voor de behandeling van meer algemeene militaire onderwerpen behoeft men niet altijd in eigen boezem te zoeken. Er is niets tegen, dat een officier der Infanterie in dat garnizoen een voordracht houdt b.v. over de tactische opvattingen van de nieuwe infanteriereglementen, voor de gezamenlijke officieren van Cavalerie en Artillerie. Omgekeerd zou ik een Cavalerist of een Artillerist, gewapend met den papyrus-rol naar de Oranje-kazerne willen zenden om eens een en ander te vertellen over het gebruik van cavalerie bij den veiligheidsdienst of over snelvuurkanonnen.

Als beginsel moeten enkele, daarvoor bijzonder geschikte officieren worden belast met het houden van voordrachten. Bij de artillerie moeten de technische onderwerpen worden behandeld door officieren, die aan de werkplaatsen, aan de schietschool, aan de commissie van proefneming zijn of geweest zijn. Bij de infanterie ware meer partij te trekken van gewezen leeraren of leerlingen van de schietschool en bij alle wapens van gewezen krijgsscholieren en gewezen leeraren aan inrichtingen van onderwijs. Liefst neme men die officieren, die zich daarvoor vrijwillig beschikbaar stellen, zij het ook op meer of minder dringende uitnoodiging van de chefs. Wordt het auditorium te groot, dan kan de voordracht twee malen

worden gehouden; ja ik zie niet in, waarom een officier, die van een bepaald onderwerp een grondige studie heeft gemaakt en daarvan naar het oordeel zijner chefs een interessante en leerzame voordracht heeft samengesteld, deze niet nog eens in een ander garnizoen voor een ander korps officieren zou kunnen houden.

Wanneer men een onderwerp grondig heeft bestudeerd en er veel werk van heeft gemaakt, zal men dit gaarne doen. Goede sprekers zullen meer waardeering vinden en waar meer waardeering wordt gevonden, zal men gemakkelijker officieren vinden, die zich tot het vervullen van een spreekbeurt wat moeite willen geven. Voor het houden van voordrachten over actueele onderwerpen zou ik voorts nog willen aanbevelen, de officieren van den Generalen Staf, werkzaam op verschillende bureaux. Vooral denk ik hierbij aan Divisie- en Stellingbureaux.

Wat de wetenschappelijke voordrachten zoo vervelend maakt, is dat zij zoo dikwijls worden gehouden door officieren, die daarvoor niet de minste geschiktheid hebben, officieren, die niet van studie houden en die met veel moeite en somtijds met hulp van anderen iets op papier hebben weten te krijgen.

In dergelijk z.g. wetenschappelijk geknutsel zie ik hoege-naamd geen heil, de voordrager zelf wordt daardoor niet tot studie opgewekt en de hoorders leeren er niets van.

Behalve twee of hoogstens drie voordrachten per winter door bekwaame sprekers, zou ik nog enkele bijeenkomsten willen wijden aan het bespreken van artikelen, die in binnen- of buitenlandsche tijdschriften verschenen. Onze Nederlandsche Militaire tijdschriften bevatten zeer dikwijls belangrijke opstellen, die der bespreking overwaard zijn en, wanneer men aanneemt, dat die reeds door veel officieren worden gelezen, dan vestig ik de aandacht op Militär Wochenblatt, Internationale Revue, enz. ik zal er maar niet meer opnoemen; door hoofdofficieren of kapiteins behandeld, acht ik dergelijke besprekingen van meer nut, dan opzettelijk vervaardigde voor-

drachten; desnoods leze men enkele artikelen voor om daarover een discussie uit te lokken.

De op deze wijze verbeterde wetenschappelijke bijeenkomsten acht ik een noodzakelijk complement van de tactische en andere oefeningen die onder leiding van de chefs bij de verschillende onderdeelen worden gehouden.

Thans kom ik eindelijk tot de eigenlijke quaestie der bevordering.

Volgens de thans nog van kracht zijnde wettelijke bepalingen van 1851, *kan* bij bevordering van tweede-luitenant tot eerste-luitenant en van eerste-luitenant tot kapitein $\frac{1}{6}$ der openvallende plaatsen door bevordering bij keuze worden aangevuld en moet de rest door bevordering naar ancienniteit worden vervuld. Van kapitein tot majoor en hooger worden alle plaatsen aangevuld door bevordering bij keuze uit de meest geschikten in den naast lageren rang.

Zien wij nu de praktijk.

Bevordering bij keuze tot eerste-luitenant wordt nooit toegepast, tenminste mij is daarvan geen enkel voorbeeld bekend en terecht; na enkele jaren officiersdienst in vreedstijd heeft ongetwijfeld de gelegenheid ontbroken om zoodanig uit te munten, dat voor een dergelijke bevordering reden zou bestaan.

Volgens art. 14 van het ingediende wetsontwerp, zooals dit art. in Oct. jl. gewijzigd werd, worden tweede-luitenants bevorderd *naar ouderdom van rang* en onverminderd de voor die bevordering gestelde eischen, niterlijk na eenen diensttijd van *vier jaren*, ten volle mederekenende bij het bepalen van hunnen ouderdom en rang.

Het is m. i. een zeer goed beginsel om de bevordering van tweede- tot eerste-luitenant voor alle wapens gelijk te maken. Er is geene enkele reden waarom men bij het eene wapen na twee, bij het andere na 6 à 7 jaren bevordering zou maken. Het wil mij voorkomen, dat de gekozen termijn van vier jaren ook de beste is; het is de helft van den wettelijken termijn voor bevordering tot kapitein en men mag aannemen, dat na 4

jaren afdoende kan zijn gebleken of de betrokken officier al dan niet de noodige geschiktheid voor zijn rang bezit.

Bovendien zal hierdoor op den duur geen belangrijke stijging van het budget worden veroorzaakt.

En nu de bevordering tot kapitein. Zooals onze tegenwoordige wet luidt *kan* $\frac{1}{6}$ van de openvallende vacaturen in den kapiteinsrang worden aangevuld. *bij keuze* uit zoodanige officieren, die boven andere uitmunten door bijzondere talenten, kennis, geschiktheid en aanleg, door meerdere beoefening der tot hun vak betrekking hebbende wetenschappen, door aanhoudend loffelijk gedrag en dienstijver, door verdienstelijke verrichtingen en waarvan men, tengevolge van de opvolgende rapporten, de verzekering heeft, dat zij bijzondere geschiktheid bezitten om in hoogere rangen nuttige diensten te kunnen bewijzen. $\frac{5}{6}$ van de openvallende vacaturen moet naar ancienniteit worden aangevuld.

Het ontwerp van Wet op de Bevordering, zooals dit door den Minister Eland werd ingediend, bracht in de bevordering tot kapitein een zeer ingrijpende verandering.

Daarin stond n.l. te lezen, dat de bevordering van eerste-luitenants tot kapitein geschiedt: »voor niet meer dan *neyn* »*tienden* en voor niet minder dan *drie vierden* van het getal »der gedurende elk vijftal jaren te bevorderen officieren *naar* »*ouderdom van rang* en overigens *bij keuze*.”

Hierin lag dus voor de Regeering de verplichting opgesloten om $\frac{1}{10}$ der luitenants bij keuze tot kapitein te bevorderen. Het aantal openvallende plaatsen van 1897—1901 heeft bedragen bij de infanterie 140, bij de artillerie 62, bij de cavalerie 14 en bij de genie 17, dan zou dus bij deze wapens het getal bevorderingen bij keuze tot kapitein in dat tijdvak van 5 jaren minstens hebben moeten bedragen: infanterie 14, artillerie 6, cavalerie 1 à 2 en genie 1 à 2.

Hierin dus het nieuwe beginsel in onze wet, dat bevordering bij keuze imperatief wordt voorgeschreven. Merkwaardig mag het voorzeker heeten, dat deze ingrijpende bepaling in de wet

werd gebracht door een Minister, die gedurende zijn bijna vierjarig bewind nimmer gebruik maakte van de bevoegdheid, die de bestaande wet hem toch ook gaf om luitenants bij keuze tot kapitein te bevorderen.

Alvorens de vraag te behandelen of het noodig of wense-lijk moet worden geacht om deze imperatieve bepaling in de wet te hebben, zullen wij dieper dienen in te gaan op de zaak zelve.

Aan de bevordering bij keuze in het algemeen acht ik het groote voordeel verbonden, dat officieren met meer dan gewone bekwaamheden op jeugdiger leeftijd in de hoogere rangen aankomen, waar men van die talenten meer nut voor het leger kan trekken, men verkrijgt jonge, krachtige energieke aanvoeders.

Voorts schept het een krachtigen prikkel om dienstijver en studiezijn aan te wakkeren, wanneer elk officier weet dat het de moeite loont om zich bijzonder in te spannen.

Tot nu toe bleef de bevoegdheid om bij keuze te bevorderen vrij wel een doode letter, ten minste in de laatste 15 à 20 jaren. Gaat men de hoogere rangen van ons leger na, dan vindt men onder de generaals, kolonels en luitenant-kolonels nog wel enkelen, die in den eenen of anderen rang bij keuze werden bevorderd, maar onder de majoors en kapiteins zijn die voorbeelden uiterst schaars.

Het komt mij voor dat vooral bij de bevordering tot kapitein, de methode van bevordering bij keuze in ruime mate moet worden toegepast. Men brengt in den luitenantsrang 15 à 20 jaren door en wanneer men daarop 3 à 4 jaren kon winnen, zou een aanzienlijke voorsprong worden verkregen; het overspringen van een zoo gering aantal nummers, dat niet meer dan een jaar wordt gewonnen, geeft te weinig voordeelen tegenover de nadeelen, die tegen de bevordering bij keuze kunnen worden aangevoerd en waarvoor ik geenszins het oog sluit.

Een der eerste regelen, die ik dan ook voor deze buitengewone bevorderingen zou willen stellen, is dat zij niet meer

worden toegepast wanneer men er niet minstens *twee jaren* mede wint.

Laat ons echter eerst eens nader ingaan op hetgeen *tegen* de bevordering bij keuze is aan te voeren. In 1876 schreef de heer Kleyn daaromtrent het volgende: »Bevordering *naar* »*verdiens*te wekt ontegenzegglijk op tot inspanning en tot een »weldadigen wedijver onder de officieren. Zij werkt op die »wijze niet ongelijk aan het verval bij stroomende wateren; zij »bewaart het officierskorps voor stilstand en indommelen. Wie »de kracht in zich bespeurt om meer te zijn dan een ander, »om zelfs de moeielijkste posten met eere te vervullen, voelt »zich door haar opgewekt, om met die kracht te woekeren, »om te toonen wie hij is, wat hij kan. Nu is het voor het »leger, en dus ook voor den Staat, ontegenzegglijk van het »hoogste belang, de mannen te leeren keunen, van wie men »in gewone en buitengewone tijden belangrijke diensten wacht »ten kan. Staatsbelang dringt dus reeds uit dien hoofde tot »bevordering *bij keuze* d. i. (in den zin waarin onze wet het »bedoelt) tot bevordering bij keuze van de meest geschikten »onder de geschikten. Maar het valt ook niet te ontkennen, »dat er eene keerzijde aan de zaak is.

»Daar waar de ouderdom in rang, gepaard aan voldoende »geschiktheid voor den naast hooger rang ophoudt het »*eenige* middel tot bevordering te zijn, vindt het egoïsme een »vruchtbaren bodem voor zijne verderfelijkste zaden. Over»schatting van eigen geschiktheid en talenten, wangunst, »vooral ook een kruiperig gunstbejag en schijnheiligheid, onder»mijnen daar soms den kameraadschappelijken band, die tus»schen een korps officieren noodwendig bestaan moet. Niet »het bevorderen van den man van erkende verdienste, maar »dat van den intrigant of van den gunsteling, is het dan ook, »wat van de bevordering bij keuze gevreesd wordt door hen, »die zich tegenstanders verklaren van die wijze van rangs»verhooging. Met Napoleon zeggen wij: »on pardonne au »»mérite, on ne pardonne pas à l'intrigue.»

»Bevordering bij keuze, door regel noch wet gebonden kan

»lichtelijk worden nepotisme — enz.» Tot zoover de heer Kleyn.

Ongetwijfeld zal niemand tegen deze redeneering bezwaar hebben, maar mag men aannemen, dat ons Legerbestuur bij bevordering bij keuze zoozeer zal mistasten? Kruiperig gunstbejag en schijnheiligheid zullen door de groote meerderheid van onze chefs, die moeten beoordeelen, toch wel kunnen worden onderscheiden van werkelijke talenten en dienstijver. Het zal wel kunnen voorkomen, dat men eens mistast bij de aanbeveling van een officier voor bevordering bij keuze, maar mag dit uitzonderingsgeval nu reden zijn om het geheel achterwege te laten? Wie zal durven beweren, dat men bij de gewone bevordering naar ouderdom van rang nooit heeft misgetast?

Naar mijne bescheiden meening worden de bezwaren, die de z.g. kameraadschappelijke band daarvan te vreezen heeft, zeer overschat, terwijl men niet genoeg in het oog houdt, dat overigens een goed geregelde en regelmatige bevordering bij keuze voor het Leger van zoo groot belang is.

Men zal dan ook naar een regeling dienen te zoeken, die zooveel doenlijk waarborgen geeft, dat slechts zij bij keuze worden bevorderd, die werkelijk boven anderen uitmunten.

In de eerste plaats behooren bij bevordering bij keuze natuurlijk die luitenants in aanmerking te komen, die met uitstekend gevolg een cursus aan de Hoogere Krijgsschool hebben doorloopen.

Zij worden slechts tot het toelatingsexamen tot die inrichting voorgedragen, wanneer zij in den dienst bij hun wapen uitmunten, zij moeten voorts voldoen aan een vrij moeielijk examen en ontvangen dan niet slechts gedurende drie jaren een hogere opleiding, die hunne geschiktheid zeer vermeerderd, maar worden in dat tijdvak ook door verschillende chefs beoordeeld. Ten aanzien van deze categorie van officieren bestaat m. i. de vereischte waarborg, dat zij zonder aanzien des persoons op hunne juiste waarde zullen worden geschat.

Behalve bevordering bij keuze langs den weg der Hoogere

Krijgsschool, zou ik echter ook nog de gelegenheid daartoe willen openstellen zonder die inrichting van onderwijs te bezoeken. Er hebben ten allen tijde talentvolle officieren bestaan, die ook zonder hoogere opleiding zich geheel zelfstandig buitengewone kundigheden hebben weten eigen te maken. Aan hen zou ik den weg tot buitengewone bevordering niet willen afsnijden, alleen omdat zij geen roeping gevoelden om de Hoogere Krijgsschool te bezoeken.

De moeielijkheid om hier de uitmuntende elementen te onderkennen, is echter veel grooter en de keuze moet met grooter waarborgen worden omgeven.

Al dadelijk wensch ik hierbij twee voorname punten op den voorgrond te plaatsen, en wel in de eerste plaats moet de officier, die in aanmerking komt voor een buitengewone bevordering, door *verschillende*, van elkaar *onafhankelijke* chefs daartoe waardig worden gekeurd, en in de tweede plaats moet hij zich onderwerpen aan een practisch en theoretisch *examen*.

Een luitenant, die in hooge mate boven anderen uitmunt door karaktereigenschappen, talenten, dienstijver, beoefening der krijgswetenschappen, slag om met minderen om te gaan enz., wordt door den hoofdofficier (bataljonscommandant, afdelingscommandant, half-regimentscommandant enz.), onder wiens bevelen hij dient, gesignaleerd aan den regimentscommandant, onder mededeeling van het advies van den betrokken compagnies- batterij- of eskadronscommandant. Dit kan het best geschieden — en geschiedt eigenlijk al van zelf — bij de jaarlijksche invulling der beoordeelingslijsten.

Een zeer voorname factor is, dat sedert een officier niet meer alleen wordt beoordeeld door zijn onmiddellijken chef, doch ook door eenigen van diens ranggenooten, er een belangrijke waarborg te meer is ontstaan tegen ongemotiveerd gunstige, zoowel als tegen ongemotiveerd ongunstige beoordeeling. Men is thans verplicht zijn oordeel omtrent een officier uit te spreken in tegenwoordigheid van anderen en zal onwillekenrig met meer zorg de motieven overwegen, die

leiden tot een buitengewoon gunstige of een buitengewoon ongunstige beoordeeling.

De zeer gunstig gesignaleerde luitenant wordt nu overgeplaatst onder de bevelen van een ander hoofdofficier, liefst om kosten te vermijden in hetzelfde garnizoen, en wanneer de beoordeeling in het volgende jaar wederom zoo gunstig luidt, dat de Regimentscommandant in hem een adspirant meent te zien voor bevordering bij keuze, wordt hij aan den Inspecteur van het wapen voorgedragen voor plaatsing op een adspirantenlijst, die wij lijst B zullen noemen. Gedurende dat jaar heeft zeker de Regimentscommandant meermalen de gelegenheid gehad dien officier persoonlijk gade te slaan, terwijl ook de Divisie-commandant bij inspectiën als anderszins meer bepaald de aandacht op hem heeft kunnen vestigen.

Wanneer een officier op voordracht van zijne chefs door den Inspecteur van het wapen op de lijst B is geplaatst, wordt hij hiermede in kennis gesteld en heeft nu het recht zich aan te melden voor het afleggen van het examen. Dit examen wordt zoo noodig jaarlijks per wapen afgenomen door een commissie, door den Minister van Oorlog te benoemen en volgens een bij reglement vast te stellen programma, dat, voor zoover de feitelijke kennis der verschillende vakken betreft, naar mijn inzicht niet hooger behoort te gaan dan de eischen voor het officiersexamen.

Vooraf eische men bij dit examen eens geen wiskunde, ook geen bolvormige driehoeksmeting, die voor het toelatingsexamen tot de Hoogere Krijgsschool eenige jaren geleden weder is binnengesmokkeld, evenmin goniometrie. Het examen moet zoowel theoretisch als practisch worden afgenomen, doch vooral ten doel hebben om na te gaan, of de veranderingen en wijzigingen op tactisch en technisch gebied zijn bijgehouden, speciaal voor zooveel het wapen betreft waartoe de adspirant behoort; grondige practische kennis van de reglementen en voorschriften van het eigen wapen, kennis ook van den geest en de strekking daarvan, moet een der voornaamste punten van onderzoek uitmaken. Voorts moet bij

het examen blijken of de aspirant medeleeft met zijn tijd: of hij kennis draagt van hetgeen in de laatste jaren in voornaamste tijdschriften is geschreven omtrent de brandende militaire vraagstukken, die aan de orde zijn of kort geleden geweest zijn. Voor het oogenblik b. v. omtrent snelvuurkannonen, eenige kennis omtrent de beginselen van de pas aangenomen wijzigingen in de militiewet; een overzicht omtrent de voornaamste bepalingen van de ontwerpwet op bevordering en pensionering en meer dergelijke zaken. Ook eenige bekendheid met buitenlandsche litteratuur.

Er moet een marquant verschil bestaan tusschen dit examen en het officiersexamen, in diervoege, dat laatstbedoeld vooral ten doel heeft om te zien of de *hoeveelheid* kennis voldoende is, maar dit examen om te zien of hetgeen men weet ook goed wordt begrepen, om te zien of de aspirant beschikt over een voldoende dosis gezond verstand. Daarom dit examen hoofdzakelijk in applicatorischen zin af te nemen.

Hij, die aan het examen voldoet, wordt geplaatst op eene ranglijst A, die *recht* geeft op bevordering bij keuze in volgorde van de ancienniteit der op de lijst geplaatsten. Bij elke bevordering neemt men nu een zeker percentage van die lijst b.v. 1/10, dus wanneer in een zeker jaar 10 plaatsen komen 9 van de gewone ancienniteitslijst en 1 van lijst A.

Officieren, die met goed gevolg de Hoogere Krijgsschool hebben doorloopen, d. w. z. daar het bovenbedoelde brevet I hebben behaald, worden zonder nader examen op dezelfde lijst geplaatst.

Het zou alleszins gewenscht zijn om hen, die aan het examen hebben voldaan, alvorens hen door plaatsing op lijst A het recht op buitengewone bevordering toe te kunnen, nog eerst bij een ander regiment over te plaatsen, om over nog een onpartijdige beoordeeling meer te kunnen beschikken, doch aan die herhaalde overplaatsingen zijn voor den betrokken officier zoo groote financiële offers en andere bezwaren verbonden, dat ik het om die reden niet durf aanbevelen.

Noodig komt het mij voor, om de plaatsing van een officier

op lijst A openbaar te maken. Vooreerst zal geheimhouding na het afleggen van een examen bezwaarlijk zijn, en ten tweede acht ik dit een aangelegenheid, die niet in een geheimzinnig waas moet worden gehuld, wanneer men al zoover is. Juist het geven van openbaarheid op het gepaste oogenblik, zal willekeur veel minder gemakkelijk maken.

In elk geval wil het mij voorkomen, dat een handelwijze als ik hierboven in groote trekken aangaf, den gewenschten waarborg zal kunnen geven tegen het zoo gevreesde nepotisme. Alvorens tot bevordering bij keuze in aanmerking te komen, wordt de betrokken luitenant door een vrij groot aantal personen beoordeeld, kapiteins, hoofd- en opperofficieren, en nu mag men m. i. niet aannemen, dat die allen zich zullen laten verblinden door iemand, die zich aangenaam weet voor te doen zonder de noodige geschiktheid te bezitten.

Men moet ook in die vrees voor ongemotiveerde bevoorrechting niet te ver gaan, en vooral zich niet te veel verlaten op de publieke opinie.

Allicht zal men bezwaar maken tegen het door mij voorgestelde examen, doch voor gelijkheid van maatstaf over het geheele wapen, komt mij dit bepaald noodzakelijk voor. Voor het oogenblik weet ik tot mijn spijt geen beteren maatstaf, evenmin voor deze zaak, als voor zoovele andere beoordeelingen waarvoor examens worden geëischt. Bovendien wordt niemand tot het afleggen van het examen gedwongen. Wie het doel wil moet ook de middelen willen.

Uit een en ander volgt, dat de bij keuze bevorderden in den regel zullen voortkomen uit hen, die aan de Hoogere Krijgsschool zijn geweest en slechts bij uitzondering uit de andere categorie.

Wil nu de bevordering bij keuze tot kapitein doel treffen, d. w. z. den zeer geschikten officier een flinken voorsprong geven, dan moet deze aangelegenheid zoodanig geregeld worden, dat men er eenige jaren mede wint, ik sprak boven van twee jaren minstens.

Zooals ik aangaf, duurt de beoordeeling, met inbegrip van

het examen, ongeveer twee jaren, men moet daarmede dus niterlijk beginnen omstreeks vier jaren vóór dat de betrokken officier aan de beurt komt voor kapitein. Nu is het natuurlijk niet vooruit met wiskundige juistheid vast te stellen, wie volgens den gewonen gang der promotie, over vier jaren aan de beurt komen voor bevordering, doch te schatten is dit wel. Er zou dan ook telken jare vóór het opmaken der beoordeelingslijsten, moeten worden bepaald, uit welke jaar-klassen men officieren wenscht te zien voorgedragen voor bevordering bij keuze. Laat ons veronderstellen, dat in het jaar 1902 bij een zeker wapen tot kapitein worden bevorderd degenen, die in 1885 tot officier werden aangesteld. Men bepale dan, dat de voordrachten als boven bedoeld, zich moeten nitsrekken, voor de in December 1902 op te maken beoordeelingslijsten, tot de luitenants, die in 1889 en 1890 officier werden. Voor December 1903 komt men dan tot de promotiën van 1890 en 1891. Krijgt men te veel stof, dan vrage men een volgend jaar slechts voordrachten uit één jaar, krijgt men te weinig, dan een enkele maal uit drie jaren. De praktijk zal in dezen weg moeten wijzen, en wat ik hier aangeef, dient dan ook slechts om de gedachten te bepalen; natuurlijk zal men ook rekening moeten houden met meer of minder vlotte promotie.

Een der bezwaren tegen bevordering bij keuze op ruime schaal is nog, dat de promotie van de anderen daardoor nog langzamer zal gaan dan nu. Zelfs vreesde de toenmalige kapitein Van Tuerenhout in zijne lezing in deze Vereeniging in April 1883, dat het doel — verkrijgen van jonge hoofd-officieren — er op den duur toch niet mede zal worden bereikt. Hij zeide daaromtrent :

»Men behoeft bij het beperkt aantal hoofdofficieren, dat ons »leger telt, niet lang op eenigszins ruime schaal buitengewoon »te bevorderen, om verreweg het grootste gedeelte der hoofd- »officiersplaatsen met betrekkelijk jeugdige mannen te bezetten. »Is dit echter eenmaal geschied, dan zal de promotie ook voor »geruimen tijd zoo goed als gestremd zijn. Niet alleen zal dan

»de bevordering naar anciënniteit illusoir worden, maar ook
 »voor hen, die volgens de aangenomen regels voor eene buiten-
 »gewone bevordering in aanmerking zouden komen, zal de
 »mogelijkheid hiertoe niet bestaan wegens gebrek aan vacatures.
 »In de hoogere rangen is het langer uit te houden dan in de
 »lagere. De aanvankelijk jeugdige hoofdofficieren zullen lang-
 »zamerhand oud worden, doch met hen ook degenen, die eerst
 »bevorderd zouden kunnen worden als zij weg zijn. Zoo zal
 »men dus binnen korter of langer tijdsverloop niet alleen toch
 »weer oude hoofdofficieren, maar tevens een grootendeels oud
 »officiërskorps hebben. En dit laatste is als een groot kwaad te
 »beschouwen.”

Tot hiertoe de heer Van Tuerenhout.

Oppervlakkig beschouwd schijnt hierin wel een grond van
 waarheid, maar zooals thans de officieren toch allen tot hun
 58^e jaar doordienen, behoeft geen vrees te bestaan dat het
 officierskorps *nog* onder zal worden, door welken maatregel
 dan ook. Op welke wijze men ook bevordert, steeds zal jaarlijks
 een zeker getal officieren het leger verlaten door overlijden,
 pensioen of eervol ontslag. Zelfs hoop ik van harte, dat door
 invoering van de nieuwe pensioenwet ons eerlang een nog
 regelmatig verloop te wachten staat, waardoor vooral het ver-
 schot in de rangen van kapitein en hoofdofficier grooter zal
 worden. Van bevordering bij keuze op ruime schaal voorzie
 ik wel, dat de rangen van generaal en wellicht ook van kolonel
 langer door dezelfde personen bezet zullen blijven, en dat dus
 minder officieren het tot die hooge betrekkingen zullen brengen
 dan thans, doch dit acht ik eer een voordeel dan een nadeel.

Bovendien zou ik ook nooit een bevordering bij keuze op
 zoo ruime schaal willen aanbevelen, dat daardoor de gewone
 hoofdofficiersrang *geheel* met aldus bevorderden zouden wor-
 den bezet. Wordt 1/10 van de kapiteinsplaatsen aangevuld
 door bevordering bij keuze, dan geeft dit voor de infanterie
 gemiddeld nog niet 3 per jaar, terwijl het getal jaarlijks open-
 vallende hoofdofficiersplaatsen ongeveer 10 per jaar bedraagt.
 Wilde men dus zoover gaan, om alle hoofdofficieren te nemen

uit bij keuze tot kapitein bevorderden, dan zou men niet 1/10 doch meer dan 1/3 moeten stellen, en dat zou zelfs gaan boven het *maximum*, door Minister Eland aangegeven.

De promotie van de andere luitenants tot kapitein zal echter langzamer gaan, wanneer er nu en dan een buitengewone tusschen schuift.

Zooals ik reeds zeide, zal men hiervoor een equivalent vinden door een betere pensioenwet, vooral doordien het te verwachten is dat vele officieren gebruik zullen maken van de bepaling, dat men na 20 dienstjaren met gedeeltelijk pensioen de gelederen zal kunnen verlaten.

Alvorens mijne beschouwingen over de bevordering bij keuze tot kapitein te sluiten, nog een enkel woord over het al dan niet wenschelijke om daaromtrent een imperatief voorschrift in de wet op te nemen.

De ondervinding heeft geleerd dat het noodig is zulks te doen, omdat door meerdere opvolgende Regeeringen deze wijze van bevorderen eenvoudig wordt achterwege gelaten. Het al dan niet toepassen van deze bevoegdheid acht ik een zaak van zoo groot belang, dat dit m. i. wettelijk moet worden vastgelegd. Een officier, die hard werkt, grooten ijver betoont in de hoop op sneller bevordering, mag die hoop niet zien verdwijnen, alleen doordien de politiek een nieuwen Minister aan het roer brengt, die er niets van wil weten. Ik betreur het derhalve dat onze tegenwoordige Minister heeft gemeend de imperatieve bepaling, die in het wetsontwerp voorkwam, daar weder uit te moeten lichten. Nu heeft een imperatieve bepaling slechts waarde, wanneer zij een zeker minimum noemt, dat bij keuze bevorderd *moet* worden en dat minimum was $\frac{1}{10}$; dit moet zeker laag worden gesteld en ik zou het liever nog lager willen stellen, b.v. $\frac{1}{15}$, om te voorkomen, dat men noodgedrongen middelmatige elementen bij keuze gaat bevorderen.

Van af kapitein geschiedt de bevordering tot hooger rang volgens de bestaande wet en ook volgens de ontwerp-wet steeds

bij keuze uit de meest geschikten. Ook deze bepaling is nagenoeg geheel een doode letter. Eigenlijke keuze geschiedt hier slechts zeer zelden en het komt feitelijk neer op een bevordering naar ouderdom van rang met voorbijgang van de niet geheel geschikten, men zou dan ook beter doen met dit geen »keuze" te noemen.

Toch zou het ook hier veel waard zijn om de werkelijk nitmuntende elementen voor bevordering tot hoofdofficier wederom eenige jaren te laten winnen. Men moet trachten vooruit te zien. Een luitenant, waarvan te voorzien is dat hij een goed hoofdofficier zal worden, moet men alvast eenige jaren later winnen bij de bevordering tot kapitein; zoo ook moet een kapitein, van wien men meent in de toekomst meer te mogen verwachten dan een goed Bataljons- of Afdeulingscommandant, bijtijds majoor worden.

Ik loop hier evenwel op de zaak vooruit.

Beschouwen wij meer van nabij de bevordering tot majoor, zooals die nu plaats heeft.

Gelijk algemeen bekend is, heeft de tegenwoordig gevolgde wijze van bevordering tot hoofdofficier tengevolge, dat aan het hoofd van de ranglijsten van alle wapens een aantal kapiteins staan, die niet meer voor bevordering in aanmerking komen, die nooit meer majoor worden. De officieele term luidt wel is waar dat alleen de *meest geschikten* tot majoor bevorderd worden, maar tegenover de publieke opinie komt het toch hierop neer, dat ten aanzien van die andere kapiteins is nitgemaakt, dat zij niet in allen deele geschikt zijn voor hoofdofficier in den troep. De qualificatie *geschikt* maar niet behoorende tot de *meest geschikten*, komt mij niet juist voor; zij wekt wel eens illusiën, die later bitter tegenvallen.

Ik zou liever royaal zeggen, *geschikt* of *niet geschikt*.

Geenszins sluit dit in, dat zij minder goede kapiteins zijn. Zij blijven doordienen in hun rang totdat zij 58 jaar zijn en dan hun recht op vol pensioen kunnen doen gelden, of wel men plaatst hen in een sedentaire hoofdofficiërsbetrekking. Het zij verre van mij om te willen beweren, dat die gepas-

scerde kapiteins steeds met minder ambitie en met minder toewijding dienen dan de collega's, die nog hoop hebben op een verdere carrière. Een ieder onzer behoeft slechts in zijne omgeving rond te zien om van het tegendeel overtuigd te worden.

Plichtbesef, dienstijver, bezitten zij meestal in ruime mate, doch dit vraagstuk heeft nog een anderen kant. Reeds spoedig zullen bij mobilisatie van het leger, na de eerste gevechten, vele bataljonscommandanten komen te onthbreken, en die moeten dan worden vervangen door den oudsten kapitein van het bataljon. Dit zal veelal tengevolge hebben, dat dan een kapitein tot die functie wordt geroepen, waarvoor hij in vreedstijd reeds lang minder geschikt is geoordeeld, meestal omdat hij niet kan of wil rijden, somtijds omdat de noodige tactische ontwikkeling hem ontbreekt, of wel om andere redenen. Dan helpt geen toewijding en ambitie alleen, dan treedt meer dan bij den gewonen vreededienst de *geschiktheid* op den voorgrond.

Mag men het leven van vele honderde soldaten laten afhangen van de maatregelen van een man wiens mindere geschiktheid geconstateerd is?

Het zou nu wel het gemakkelijkste zijn om alle gepasseerde kapiteins eenvoudig te pensionneeren door de wet wat ruimer te stellen. Vooreerst zou dit evenwel groote kosten medebrengen, die niet onvermijdelijk zijn, want men kan zeer wel minder geschikt zijn voor majoor en toch voor zijn dienst als kapitein nog ten volle berekend. Ook tegenover de betrokken personen komt het mij niet billijk voor hen met een klein pensioen, klein in elk geval in vergelijking van hun traktement, uit de gelederen te verwijderen, zoolang zij nog op een leeftijd zijn, waarop zij nog goede diensten kunnen bewijzen. Zoolang zij nog physiek geschikt zijn en hun chef over hunne diensten tevreden blijft, late men hen deze betrekking en brenge hen niet terug op een karig pensioen.

Het komt er evenwel op aan hen niet bovenaan in de ranglijst te hebben en daartoe zou ik een soort tusschenrang willen invoeren, gelijk aan den Belgischen Capitaine-Commandant,

wij zouden hem kapitein 1^e klasse kunnen noemen. Zijne dienstbetrekking is die van compagnies-, batterij- of eskadronscommandant, maar hij rekt in rang hooger en hij moet derhalve ook een afzonderlijk distinctief hebben dat dien hooger rang aangeeft. Het rangverschil denk ik mij overeenkomstig dat van eerste- en tweede-luitenant en dat van luitenant-kolonel en majoor. Het aantal kapiteins 1^e klasse moet voor elk wapen zoodanig worden bepaald, dat zij gemiddeld slechts 2 jaren in dien rang blijven alvorens voor bevordering tot majoor in aanmerking te komen. De plaatsing van kapiteins 1e klasse moet steeds zoodanig worden geregeld, dat nooit een kapitein 2e klasse, die voor 1e klasse werd gepasseerd, als oudste kapitein bij een troepenafdeeling (bataljon, korps, afdeeling, half-regiment) aanwezig is.

Nemen wij de infanterie als voorbeeld, dan zou ik daarbij 25 à 30 kapiteins 1e klasse willen hebben. Weliswaar zouden alle bataljons daarmede nog niet van zulk een officier kunnen worden voorzien, maar men kan aannemen, dat zich ook niet bij alle bataljons gepasseerden zullen bevinden -- immers er zijn er ook steeds in speciale betrekkingen, waarvoor zij dikwijls de speciale geschiktheid in hooge mate bezitten, zonder daarom voor majoor in aanmerking te komen.

Het aantal gepasseerde kapiteins bedroeg op 1 Januari 1902 volgens de nieuwe ranglijst 37, waarvan 6 in speciale betrekkingen, wanneer men Depot van Discipline, Koloniaal Werfdepot en Instructie-Bataillon mederekent.

Om tot kapitein 1^e klasse te worden bevorderd zou ik de zelfde eischen willen stellen, die men thans vergt voor majoor, men laat dan vanzelf in den rang 2^e klasse diegenen achter, die minder geschikt worden geacht voor hoofdofficier. Behoudens zeer enkele uitzonderingen zullen dan de oudste kapiteins (1^e kl.) steeds ook voor majoor in aanmerking komen en zij vormen tevens de stof waaruit de in oorlogstijd uitvallende bataljonscommandanten worden aangevuld.

Alle kapiteins zou ik in traktement willen laten opklimmen naar het aantal dienstjaren, ongeacht tot welke klasse zij

behooren, alleen zou ik willen voorstellen die der 1^e klasse nog een kleine toolage te geven in verband met den hooger rang.

Het zal zoodoende kunnen voorkomen, dat een kapitein 2^e klasse, die reeds vele jaren gepasseerd is, een hooger traktement geniet dan een ander die 1^e klasse werd.

Wij zullen op deze wijze een categorie officieren verkrijgen, die in den kapiteinsrang hun maarschalkstaf hebben bereikt -- zooals er trouwens nu ook zijn -- maar met dit grootte verschil, dat de min gewenschte toestand, hen aan het hoofd van de ranglijst te hebben, komt te vervallen. Zelfs zou ik de financiële positie van deze officieren zoodanig willen regelen, dat zij nog iets sneller in traktement opklommen dan thans en b.v. aldus :

Oorspronkelijk kapiteinstraktement.	f 2000
Na 5 jaren kapitein.	- 2200
» 7 » »	- 2300
» 9 » »	- 2400

In het algemeen na 5 jaren een gestadige opklimming met honderd gulden per twee jaren tot een maximum van 3000 gulden, hetgeen zou worden bereikt bij 21 jaren diensttijd als kapitein, wat echter wel zelden zal worden bereikt.

Den kapitein 1^e klasse als zoodanig 200 gulden traktementsverhooging te geven, zoodat hij bij 7 jaren dienst als kapitein 2500 gulden geniet, terwijl zijn collega van de 2^e klasse bij 11 jaren dienst het tot 2600 heeft weten te brengen.

Reeds meermalen is in geschriften een lans gebroken voor het bereden maken van de kapiteins bij de infanterie, voor zooveel zij een compagnie commandeeren. In vele andere legers zijn de compagniescommandanten bereden, zij het dan ook niet allen (Italië) en het eenige ernstige argument er tegen is de financiële zijde. Het bereden maken van een 30-tal kapiteins 1^e klasse zou het Rijk niet zoo overmatig veel kosten en daarom zou ik het van zeer groot belang achten, wanneer bij de invoering van dien tusschenrang, daaraan tevens een dienstpaard werd verbonden.

Een vrij ernstig bezwaar tegen de instelling van kapiteins 1e klasse, zooals ik die hier heb aanbevolen is de vraag: hoe moet worden gehandeld ten aanzien van de kapiteins in speciale betrekkingen.

De bestaande wet — zoo ook de ontwerp-wet — eischt voor bevordering tot hoofdofficier één jaar werkelijken troependienst. Eischt men nu voor den rang van kapitein 1e klasse de volledige geschiktheid voor majoor, dan spreekt het wel van zelf, dat die geschiktheid ook in den troep moet zijn gebleken en dat derhalve het hier bedoelde »jaar», zal moeten vallen in den rang 2e klasse. Het zal dan wel niet te vermijden zijn om geen kapiteins meer in speciale betrekkingen (onderwijs, departement van oorlog, generale staf, Staten-Generaal, adjudanten van H. M. of van autoriteiten) te benoemen, die nog niet hebben voldaan aan dezen wettelijken eisch, want anders moet men vóór de bevordering tot 1^e klasse reeds terugplaatsing bij den troep vragen.

Die eisch van troependienst, die door den Minister Schneider voor eenige jaren in de wet is gebracht, na een lange en weinig verkwikkelijke lijdensgeschiedenis wil ik nog even bespreken. Dat men in de verschillende rangen een zekeren tijd werkelijken dienst moet verrichten alvorens tot hooger rang te worden bevorderd, is een bepaling, die alleszins toejuiching verdient, maar die voor de betrokken personen dikwijls zeer lastig en soms nadeelig kan worden. Begint men zijne kapiteinsloopbaan in speciale betrekking, dan is de keuze van het juiste oogenblik om naar den troep te gaan zeer moeilijk. Liefst wacht men met de aanvraag daartoe zoo lang mogelijk, omdat er bijna altijd eene vrij aanzienlijke achteruitgang in traktement aan is verbonden; veelal ook nog afschaffing van dienstpaarden. Men regelt het dus gaarne zoodanig, dat er niet veel meer dan een jaar verloopt, alvorens men voor majoor in aanmerking komt; dikwijls wordt men ook door omstandigheden gedwongen om langer te wachten dan men zelf wenschte, b.v. omdat vervanging in de speciale betrekking niet gemakkelijk gaat. Nu leert de ondervinding, dat berekeningen maken om-

trent eventucele promotie gelijk staat met het oplossen van een vergelijking met zeer veel onbekenden; zelfs de zoo hooggeroemde waarschijnlijkheidsrekening zal ons hier wel in den steek laten. Men kan meenen nog wel $1\frac{1}{2}$ à 2 jaar tijd te hebben en de promotie neemt opeens een vaart waar niemand op rekende.

Is het nu wel billijk om een verdienstelijk officier te passeeren omdat hij zijn jaar nog niet vol heeft? Of moet de promotie van vele anderen gedurende verscheidene maanden daarop blijven wachten? Het eene is al even weinig gewenscht als het andere.

De overigens zoo goede wettelijke bepaling behoeft als noodzakelijk correctief, dat men een officier, wanneer hij na één jaar troependienst wordt bevorderd tot majoor en hem in dien tijd anderen zijn voorbijgegaan, omdat hij nog niet benoembaar was, zijne ancienniteit teruggeeft. Zooals de bevorderingswet thans geredigeerd is kan dit niet, want de ouderdom in rang rekent steeds van de dagteekening van het besluit der benoeming; het ontwerp voor de nieuwe wet is echter eenigszins anders verrat; het artikel laat toe om bij het besluit der benoeming een datum te bepalen, waarop de benoeming ingaat. Dit artikel behoort zoo ruim te worden opgevat, dat ten aanzien van die officieren, die op de boven aangegeven wijze, *door onvoorziene omstandigheden*, in ancienniteit hebben verloren, bij hunne latere benoeming tot majoor een datum worde vastgesteld zoodanig, dat het verlies weder wordt goed gemaakt. Het wil mij voorkomen, dat hiermede geen enkel belang wordt geschaad, noch van den dienst, noch van anderen.

Waar men ter eener zijde aan het dienen in speciale betrekkingen hinderpalen in den weg legt, moet men ter anderer zijde de nadeelen zooveel verminderen als zonder schade voor den dienst mogelijk is. Immers, zonder iets af te dingen op de verdienste, die er in gelegen is om zijn leven te wijden aan den gewonen troependienst, moet men toch niet uit het oog verliezen, dat gewoonlijk voor de speciale betrekkingen nu niet de minste officieren worden uitgeozen, b.v. die van

wie men zeker weet dat zij toch geen hoofdofficier zullen worden.

Tot de faciliteiten, die men zonder onbillijk te zijn kan verleen, reken ik ook het zooveel eenigszins doenlijk terug-plaatsen bij den troep, zonder verhuizing naar een ander garnizoen, terwijl ook ware te overwegen om b.v. officieren van den Grooten Staf, van den Generalen Staf en Adjudanten, behoorende tot een onbereden wapen, voor één dienstpaard fourage te laten behouden.

Ik herhaal, het is goed dat de tijd voorbij is, waarin men tot Generaal kon opklimmen zonder ooit een compagnie of een bataljon te hebben gecommandeerd, maar men moet nu niet aan de andere zijde gaan overdrijven.

Beschouwen wij nu in het licht van het hier gesprokene de quaestie der bevordering bij keuze van kapitein tot majoor, want ook die zou ik ruimer wenschen toegepast dan nu. Ik zou dan wenschen bevordering tot kapitein 1^e klasse naar ancienniteit met voorbijgang van ongeschikten. De kapiteins 1^e klasse worden op een enkele uitzondering na allen majoor, maar wanneer zich daaronder uitmuntende elementen bevinden, moeten die sneller worden bevorderd. Een bepaalden tijd te stellen, gedurende welken men kapitein 1^e klasse moet zijn geweest, is van zelf onnoodig omdat de dienstbetrekking dezelfde is als die van kapitein 2^e klasse. Er kan in dezen gedachtengang dan ook geen bezwaar zijn om een kapitein daags na zijne bevordering tot 1^e klasse, majoor te maken. Op deze wijze kunnen de in hooge mate uitmuntende officieren bij hunne bevordering tot hoofdofficier nog \pm twee jaren winnen, en daardoor spoediger de hoogste rangen bereiken. In Oostenrijk wordt ruim bij keuze bevorderd tot majoor, somtijds tot $\frac{1}{3}$.

Overgaande tot den hoofdofficiersrang zelf, zou ik een scherper afscheiding wenschen tusschen den rang van majoor en dien van luitenant-kolonel of — wanneer men er toe mocht komen den majoorsrang af te schaffen — tusschen den

overste 2^e en 1^e klasse; dus het behoud van twee rangen tusschen kapitein en kolonel.

Op dezelfde wijze als ik boven in den rang van kapitein 2^e klasse heb willen leggen het begrip van den compagnies-batterij- of eskadronscommandant en in den rang van kapitein 1^e klasse het begrip van den aspirant-hoofdofficier, zoo zou ik in den majoor willen zien den bataljonscommandant (en daarmede gelijkstaande betrekkingen bij andere wapens), doch in den luitenant-kolonel meer bepaaldelijk den aspirant-kolonel.

Niemand worde tot luitenant-kolonel bevorderd, wanneer hij niet voldoet aan de eischen, voor kolonel te stellen. In verband daarmede zou ik een zoodanige wijziging willen brengen in het aantal majoors en luitenant-kolonels, dat men niet langer dan 1 à 1½ jaar in laatstbedoelden rang blijft. De thans geldende bepaling, dat men twee jaar majoor moet zijn geweest om luitenant-kolonel te worden en weder twee jaar luitenant-kolonel om kolonel te worden is dan ook te bindend en daarvoor zou men moeten stellen, vier jaar te zamen.

Ook hier derhalve geen gepasseerden boven in de ranglijst der hoofdofficieren, die bij mobilisatie dan alliecht voor het regimentcommando zouden moeten invallen.

Men kan best nog vele jaren een goed bataljonscommandant zijn en toch niet in de wieg gelegd zijn voor kolonel.

Het traktement der hoofdofficieren ware dan te regelen in den geest als ik hierboven voor de kapiteins aangaf. Beginnende met 3000 gulden zou het traktement elke drie jaren met 300 gulden moeten worden verhoogd, terwijl de luitenant-kolonel als zoodanig 200 gulden meer geniet. Ook voor het pensioen zou ik niet een verschillenden grondslag wenschen voor deze beide rangen, doch één maatstaf met verhooging voor dienstjaren.

Een gepasseerd majoor kan, evenals een gepasseerd kapitein 2e klasse zonder groot bezwaar blijven doordienen. Komt het evenwel bij hooge uitzondering voor, dat iemand tot luitenant-kolonel is bevorderd en na een jaar toch blijkt eigenschappen

te bezitten. die hem ongeschikt maken voor kolonel, dan mag hij niet in de gelederen blijven. Een gepasseerd luitenant-kolonel moet evenals een gepasseerd kapitein 1e klasse onverwijd worden gepensionneerd of in sedentaire betrekking worden overgeplaatst.

Het is hier wellicht de plaats om enkele opmerkingen te wijden aan de zg. sedentaire betrekkingen. Er heeft voor mijn gevoel altijd iets vreemds in gelegen, dat een officier in sedentaire betrekking geplaatst, tot zekere hoogte op denzelfden voet promotie maakt als zijne collega's uit den troep, die voor zooveel grooter moeilijkheden, voor zooveel heeter vuren komen te staan en aan wie zooveel hooger eischen worden gesteld.

Ik heb hier meer bepaald het oog op de provinciale adjudanten, plaatselijke commandanten en eenigszins ook op de magazijnmeesters der artillerie.

Een majoor van den provincialen of plaatselijken staf wordt zonder eenig bezwaar bevorderd tot luitenant-kolonel. Een majoor in den troep heeft al om tot dien rang te worden bevorderd aan hooger eischen moeten voldoen en nu wachten hem nog als hoofdofficier twee groote struikelblokken, n.l. de personeele quaestiën en de tactiek.

Tegenover de grootere gevaren, waaraan de carrière van den troepenofficier blootstaat, zou ik dan ook willen stellen, dat in beginsel in sedentaire betrekkingen geen promotie meer wordt gemaakt, enkele buitengewone gevallen daargelaten, alsmede de bevordering van tweeden- tot eersten-luitenant.

Omtrent de bevordering tot kolonel, tot generaal-majoor en tot luitenant-generaal heb ik geen bijzondere opmerkingen te maken.

In de Bijlagen zal ik enkele gegevens opnemen omtrent bevordering in België, het zou te veel tijd kosten daar thans nader op in te gaan. Hier slechts enkele grepen :

Bevordering bij keuze geschiedt in België van luitenant tot

kapitein volgens de wet voor de helft, maar in de praktijk heeft het niet veel te beteekenen, daar men daarmee slechts enkele plaatsen kan winnen.

In Duitschland, waar geen bevorderingswet bestaat, wordt de bevordering bij keuze slechts toegepast voor stafofficieren. Regel is dat deze bij bevordering tot kapitein 2 à 3 jaren en tot majoor nog eens 3 à 4 jaren winnen.

In Italië kunnen officieren, die de krijgsschool te Turijn hebben gevolgd en aan een examen hebben voldaan, bij keuze tot kapitein worden bevorderd, zoodra zij tot het oudste $\frac{1}{12}$ behooren.

Kapiteins en majoors van den generalen staf worden reehtens tot den hoogereren rang bevorderd, zoodra zij tot het oudste $\frac{1}{15}$ behooren.

Verder is nog buitengewone bevordering mogelijk op voordracht van een commissie van legerkorps-commandanten voor die officieren, die uitmunten.

In Rumenië geschieden bevorderingen tot en met majoor gedeeltelijk bij keuze, gedeeltelijk naar ouderdom; omtrent de toepassing is mij evenwel niets bekend.

In Servië worden de officieren van den generalen staf bevorderd in den kortsten tijd dien de wet toelaat, mits er vacaturen in het dienstvak zijn; zijn die er niet, dan worden zij tijdelijk bij een of ander wapen geplaatst.

Tot slot mijner voordracht wil ik nog de aandacht vestigen op enkele punten uit de ingediende ontwerp-wet.

Reeds met een enkel woord sprak ik over een gewijzigde bepaling omtrent den datum van ingang eener benoeming.

Art. 6 zegt daaromtrent: »De *diensttijd* der officieren in »elken rang rekt van den datum van ingang hunner benoe- »ming in dien rang of, wanneer die datum niet bepaald werd, »van de dagteekening van het besluit dier benoeming; hun »ouderdom van rang is voor zoover hunne aanspraken op be- »vordering betreft, behoudens het bepaalde bij de artikelen »19, 20, 21, 30 en 36, gelijk aan hunnen diensttijd en wordt,

»bij gelijken dienstdijd, nader bepaald door hunne plaats in »de ranglijst.»

De overeenkomstige bepaling in de bestaande wet, 2e alinea van Art. 7 luidt aldus:

»De onderdom in rang voor de bevordering rekent van de »dagteekening van het besluit der benoeming, en, bij gelijke »dagteekening, naar de rangschikking der officieren in hunnen »vorigen graad.»

Aan laatstgenoemde redactie schijnt het voor een groot deel te moeten worden toegeschreven, dat bijna altijd de benoemingen en aanvullingen bij het Leger zoolang op zich laten wachten. In dien zin luidde het antwoord van den Minister op 16 Dec. j.l. (Handelingen blz. 611) op een desbetreffende opmerking van den Heer Duymaer van Twist.

Het is niet slechts in het persoonlijk belang van den officier, maar ook in dat van een regelmatige aanvulling der openvallende plaatsen, dus in dat van het Leger zelve, dat ontstaene vacaturen zoodra mogelijk worden aangevuld.

Art. 11 van de nieuwe wet brengt als nieuwe bepaling, de leeftijds grenzen voor bevordering.

Een luitenant wordt boven de 45 jaar geen kapitein meer. 1)

Een kapitein wordt boven de 53 jaar geen hoofdofficier meer.

Een kolonel wordt boven de 60 jaar geen generaal meer.

Het stellen van een leeftijds grens voor bevordering tot kapitein komt mij geheel overbodig voor en zelfs minder gewenscht. De officier moet toch dienen tot hij 40 dienstjaren vervuld heeft, alvorens voor volpensioen in aanmerking te komen. De fysieke eischen, te stellen aan een kapitein zijn niet hooger dan aan den luitenant, hij die uit hoofde van zijn leeftijd niet meer mee kan als kapitein, zal als luitenant ook achterblijven. Men passeere een luitenant voor kapitein omdat hij de daarvoor noodige flinkheid en kunde mist, maar niet om het bloote feit, dat hij 45 jaar is.

1) Is bij amendement uit de wet vervallen.

Een andere zaak is de leeftijdsgrens voor hoofdofficier. Een der voornaamste argumenten om daartoe te komen is wel de noodzakelijkheid om een einde te maken aan de betrekkelijke willekeur, die ten deze dikwijls heerscht. Sommige Ministers hebben naar het schijnt een leeftijdsgrens aangenomen, anderen letten alleen op geschiktheid, niet op leeftijd, deze verschillende toepassingen zijn zeker verkeerd en leiden tot onbillijkheid.

En omdat in de practijk de noodzakelijkheid dus bleek, en omdat er groot verschil bestaat in de fysieke eischen — het paard — voor kapitein en voor hoofdofficier, zou ik de leeftijdsgrens hier wel gewenscht achten.

Wanneer men echter verschillende leeftijdsgrenzen stelt voor bevordering tot verschillende rangen, is een noodzakelijk correctief, dat men die ook stelt voor pensionneering. Volgens de bepalingen der ontwerp-wet blijft de diensttijd, geeischt voor vol pensioen gelijk die thans is, dus 40 jaren voor alle rangen en 55-jarigen leeftijd; alleen rekent de diensttijd niet meer van het 18e, doch van het 16e levensjaar. Elk officier, van welken rang ook, die zoo jong mogelijk in dienst kwam, heeft dus op zijn 56e jaar vol pensioen verdiend. Voor de lagere rangen is dit te hoog gesteld, voor de hoogere rangen te laag.

Regelmatische pensionneering hangt ten nauwste samen met bevordering. Wil men verkrijgen dat flinke krachtige officieren bijtijds in de hoogere rangen geraken, dan moet de weg niet versperd blijven door mannen, die fysiek en moreel als versleten zijn te beschouwen.

Een officier die nog flink en krachtig is, moet men niet pensionneeren *omdat* hij de grenzen van 40 dienstjaren en 55-jarigen leeftijd heeft bereikt, maar omgekeerd acht ik het nog veel bedenkelijker om de minder valide elementen tot dien grens te laten doordienen om hen eerst vol pensioen te laten verdienen.

Door de instelling van den rang van kapitein 1e klasse voor te stellen, meen ik reeds ten deele den weg te hebben aangegeven om de bezwaren, verbonden aan het groot aantal gepas-

seerde kapiteins te ontgaan. Een stap verder op dien weg is, hen eerder uit het leger te doen treden door hen vroeger te pensionneeren, hetgeen moet worden verkregen, door voor kapiteins den eisch van 40 dienstjaren terug te brengen op 37. Hij, die op 16-jarigen leeftijd in dienst trad, heeft dan op 53-jarigen leeftijd zijn vol pensioen verdiend. Dit behoeft daarom volstrekt niet mede te brengen, dat op dien leeftijd de verplichting tot pensionneering bestaat. Iemand die alsdan nog volledig geschikt is kan, zoo hij zulks wenscht nog zonder bezwaar eenige jaren in dienst blijven, zelfs als gepasseerd kapitein (2^e klasse).

Wellicht ware die zaak aldus te regelen :

Een kapitein, die den leeftijd van 53 jaren heeft bereikt met 37 dienstjaren kan met vol pensioen den dienst verlaten, natuurlijk met de bij de wet vastgestelde verhoogingen.

Wenscht hij na dat tijdstip in dienst te blijven, dan moet nit een verklaring van den geneeskundigen dienst en van zijne chefs uitdrukkelijk blijken, dat hij nog in alle opzichten voor zijnen dienst te velde geschikt kan worden geacht. Er bestaat n. i. geen bezwaar hem op die wijze te laten doordienen gedurende hoogstens 5 jaren, mits men telken jare de bedoelde verklaringen weder eischt.

Een luitenant, die voor kapitein is gepasseerd, zou ik reeds na een diensttijd van 30 jaren uit de gelederen willen doen treden met vol pensioen. Is hij op 16-jarigen leeftijd in dienst getreden, dan wordt hij in dit geval op 46-jarigen leeftijd gepensionneerd. Als gepasseerd kapitein kan men desnoods nog tot den leeftijd van 58 jaren dienen, doch luitnants van dien leeftijd gaat mij wel wat ver.

Voor hoofdofficieren ware de diensttijd van 40 jaren te behouden, doch die voor kolonels te verhoogen tot 42 en voor generaals tot 44 jaren, overeenkomende met een leeftijd resp. van 58 en 60 jaren.

Recapituleerende, zou ik derhalve willen aanbevelen om als diensttijd en leeftijd waarop de officier den dienst met vol pensioen *kan* verlaten, te stellen resp. :

	diensttijd.	leeftijd.
Luitenant	30	45
Kapitein	37	53
Hoofdofficier	40	56
Kolonel	42	58
Opperofficier	44	60

Ik herhaal, dat ik voor bevordering alleen van kapitein tot hoofdofficier een leeftijdsgrens zou willen stellen, overigens komt het mij niet aanbevelenswaardig voor om bevordering te veel vast te leggen aan een bepaalden leeftijd.

Wordt, zooals ik zou wenschen, de rang van kapitein 1^e klasse ingevoegd, dan dient de leeftijdsgrens voor bevordering naar dien rang te worden verlegd en dus gesteld op 51 jaar om nog voor bevordering tot dien rang in aanmerking te komen.

Het wil mij voorkomen, dat door een dusdanige regeling van leeftijd en diensttijd een regelmatig verloop wordt verkregen en wellicht ook eenige meerdere stabiliteit in de hoogere rangen (kolonels en generaals.)

Het stellen van een leeftijdsgrens voor de verschillende rangen, waarop de officier den dienst *moet* verlaten, komt mij minder gewenscht voor. De ondervinding, met name in Frankrijk heeft geleerd, dat, wil men zich niet ontijdig van de beste officieren ontdoen deze grens zeer hoog moet worden gesteld. Stelt men die echter hoog, dan brengt dit weder mede, dat ook allen de grens willen bereiken en dat het officierskorps nog meer veroudert.

Leeftijdsgrens waarop pensionneering verplichtend is :

RANGEN.	FRANK- RIJK.	ITALIË.		RUMENIË.
		Staf en troepen.	Geneesk. dienst on Administratie.	
Generaal	—	68	—	—
Luitenant-Generaal	65	65	—	65
Generaal-Majoor .	62	62	65	63
Kolonel	60	58	62	58
Luitenant-Kolonel	58	56	58	56
Majoor.	56	52	56	54
Kapitein	53	50	53	50
Luitenant. . . .	—	48	50	—

Uit de nieuwe pensioenbepalingen wensch ik er hier nog twee te bespreken, die in nauw verband staan tot het vraagstuk der bevordering.

Volgens Art. 38 2° d. der bevorderingswet kan een officier uit den dienst worden ontslagen onder toekenning van pensioen of van het recht op pensioen »ter zake van onbekwaamheid of ongeschiktheid om in den verkregen rang in eenige »betrekking bij de landmacht te dienen" en zulks blijkens Art. 2 sub 5 der Pensioenwet na 15 dienstjaren met gedeeltelijk pensioen.

Blijkbaar is de bedoeling hier een soort veiligheidsklep aan te brengen voor het geval men zich bij een bevordering heeft vergist. In het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs wordt deze bepaling hevig aangevallen. »Een »militair — en in het bijzonder geldt dit van een officier — »behoort niet in eenigen rang te worden aangesteld of daartoe »te worden bevorderd, zonder dat voldoende naar zijne be-

1) Kan bij gebleken geschiktheid met 3 jaren verhoogd worden.

»kwaamheid en geschiktheid om in dien rang te dienen is
 »onderzocht en daarvan is gebleken. Bestaan thans niet de
 »noodige waarborgen, dat zoodanig voorafgaand onderzoek in
 »elk geval met de vereischte nauwkeurigheid zal worden inge-
 »steld, men stelle regelen, waardoor de gewenschte zekerheid
 »zal worden verkregen. Wordt dan een militair onbekwaam
 »of ongeschikt bevonden om in den verkregen rang in eenige
 »betrekking te dienen, zoo kan dit slechts worden toegeschreven
 »aan oorzaken in de bepalingen sub 2°, 3° en 4° genoemd
 »(verschillende gevallen van fysieke ongeschiktheid) hetzij
 »aan onwil. Voor de eerste gevallen heeft hij krachtens de ge-
 »noemde bepalingen recht op pensioen; in het laatste geval
 »behoort hij zonder recht op pensioen uit den dienst te worden
 »ontslagen. Een voorschrift als thans is opgenomen zou, naar
 »men meende de schatkist op zware en onnoodige officers komen
 »te staan, omdat het slechts zou kunnen strekken, eenerzijds
 »om militairen te doen aanstellen en bevorderen, die onbe-
 »kwaam of ongeschikt zijn en daarom zoo spoedig mogelijk op
 »pensioen zullen worden gesteld, anderzijds om militairen te
 »doen ontslaan, die voor den dienst nog geschikt moeten
 »worden geacht en, had het voorschrift niet bestaan, ook zouden
 »zijn gehandhaafd.»

Nu geloof ik wel dat men zich in dit Voorloopig Verslag van de misbruiken, die door deze bepaling in het leven kunnen worden geroepen, een te sterke voorstelling maakt: speciaal omtrent den omvang van de toepassing dezer bepaling. Men moet toch van het beginsel uitgaan, dat een eerlijke toepassing bij de Regeering zal voorzitten en dat het geval slechts zal voorkomen bij bepaalde vergissing in de beoordeeling.

Toch komt het mij voor dat het hier bedoelde correctief wel gemist kan worden.

In de tweede plaats kan volgens Art. 38 2° *e* der Bevorderingswet in verband met Art. 2 sub 6° der Pensioenwet een officier na 20 dienstjaren met gedeeltelijk pensioen den dienst verlaten onder voorwaarde nog een zeker aantal jaren en wel tot zijn 55e levensjaar als reserve-officier beschikbaar te blijven.

Hierdoor geeft men dus gelegenheid aan die officieren, die op den duur geen voldoening vinden in hunne betrekking, naar een burgerbetrekking uit te zien, zonder daardoor alles prijs te geven. De nieuwe inrichting der landweer zal veel reserve-officieren vragen en daarom is het goed gezien zich op die wijze een kern te verzekeren van mannen die, al mogen zij nu ook niet tot de meest ambitieusen in vreedstijd behooren, toch als reserve-officieren in oorlogstijd zeer goede diensten zullen kunnen bewijzen.

Het is te verwachten dat van deze bepaling een vrij ruim gebruik zal worden gemaakt. In zijne aan de Tweede Kamer ingediende Memorie van Antwoord rekende de Minister Kool dit op 10 kapiteins per jaar. Of het budget er belangrijk mede zal worden verhoogd is moeielijk uit te maken; alleen wil het mij voorkomen, dat waar een grooter verloop in het officierskorps er een gevolg van zal zijn, men niet slechts het grooter aantal gepensionneerden zal moeten rekenen, doch ook het grooter aantal jongelieden, dat men voor den officiersrang zal moeten opleiden om het grooter verloop aan te vullen. De promotie zal er in elk geval door worden gebaat. Gaarne zou ik nog dieper ingaan op de pensioenwetten, al was het alleen maar om te doen zien dat de officier in vele opzichten een belangrijken stap achteruit doet door de gelijkstelling der bepalingen voor officieren en mindere militairen, een gelijkstelling, die m. i. geen rekening houdt met het groote verschil in positie en in dienstverband.

Ik heb mij evenwel tot taak gesteld om de bevordering te bespreken en wensch dus de pensionneering te laten rusten voor zoover die niet speciaal verband houdt met mijn onderwerp.

Ik meen dan ook hiermede mijne taak te hebben volbracht, al is de quaestie der bevordering met het hier behandelde geenszins uitgeput.

Ik hoop, mijne heeren, in het vorenstaande te hebben aange-toond, dat bij de bevordering in het officierskorps een grootere plaats moet worden ingeruimd aan de erkenning van werkelijke verdieusten en dat dit ten goede zal komen aan het aan-

kweken van een frisschen geest in dat korps tot welzijn van Koningin, Vaderland en Leger.

Ik heb gezegd. *(Levendige toejuichingen).*

De VOORZITTER: Voorloopig reeds wensch ik mijn dank en dien der Vergadering te brengen aan den geachten spreker voor diens belangrijke rede. Ik open thans de beraadslagingen daarover en geef het woord aan den heer Koolemans Beijnen.

De heer KOOLEMANS BELJEN: Mijne heeren! Ik heb mij op de vraag van den Voorzitter als spreker opgegeven, omdat ik voornemens was, naar aanleiding der stellingen, die ons vooraf zijn medegedeeld, de redenen te doen kennen, waarom ik in enkele punten met den Spreker, die ons heden avond op zulk een onderhoudende en degelijke wijze heeft beziggehouden, van meening verschil.

In hoofdzaak wensch ik mij te bepalen tot het eerste punt: Bevordering *hij keuze* op ruime schaal van luitenants tot den kapiteinsrang is noodig.

Wij hebben van avond veel van den Spreker gehoord en genoten; ik zou zeggen, meer dan in de punten bepaald is aangegeven; naast de bevordering is ook het onderwijs aangevoerd, welk onderwerp men, naar de stellingen te oordeelen, niet zou gedacht hebben dat heden avond ter sprake zou komen.

Enkele zaken over dit onderwerp wensch ik toch even aan te stippen.

Van hetgeen de Spreker over het onderwijs heeft gezegd, trof mij voornamelijk de uiting, dat de opleiding onzer officieren op de Academie te ver gaat; dat onze officieren eigenlijk te wijs zijn op het oogenblik dat zij in het leger komen.

In haar algemeenheid kan ik die stelling niet onderschrijven. Heeft de Spreker vooral bedoeld dat onze aanstaande officieren indertijd te veel wiskunde hebben geslikt, dan ben ik dit met hem eens. Doch ik geloof, dat daarin in den laatsten tijd toch wel eenige verandering is gekomen en dat het streven bij de opleiding wel wat meer speciaal op het militair vakonderwijs is gericht.

De quaestie is, volgens den Spreker, dat men te veel krijgt in het begin en dat, zooals hij zich uitdrukte, er een meer practische richting in de opleiding moet komen. De aspirant-officier moet, zooals hij zeide, o. a. meer bekend gemaakt worden met de militaire litteratuur.

Doch hoe wil men van die militaire litteratuur laten kennis nemen vòòr men de noodige grondslagen heeft gelegd, om daarvan met vrucht gebruik te kunnen maken? Nu wil ik wel toegeven, dat in het een of ander eenige wijziging nog wel gewenscht zou kunnen worden geacht, doch over het algemeen genomen, zou ik van het onderwijs toch niet veel willen afdoen.

Wat de tweede luitenant betreft, deze weten hier in den aanvang, zeide de Spreker, meer dan in andere legors gevorderd wordt. Maar dit acht ik een groot voordeel.

Al verleert men in den loop des tijds veel; in elk geval heeft men het dan toch in zijn jeugd gehoord en geleerd: en als men dan later een of ander onderwerp wil behandelen, dan is het altijd een voordeel dat men de grondslagen er van heeft gehad.

Voor al om die reden zou ik niet gaarne iets afnemen van wat nu aan de instellingen van onderwijs voor de aanstaande officieren wordt geleerd.

Doch dit raakt eigenlijk niet de quaestie op het convocatiebiljet vermeld: bevordering van officieren.

Wanneer ik in enkele woorden het betoog van den Spreker mag samentrekken dan herhaal ik die, waarmede ik hem in de pauze mijn indruk mededeelde: „gij zijt te wetenschappelijk”.

De heeren zullen vermoedelijk niet te mijnen aanzien willen aannemen, dat ik de wetenschap niet hoog acht; ik meen te mogen zeggen, dat ik in mijn militaire loopbaan het tegendeel heb getoond. Doch de quaestie van de bevordering raakt m. i. zoovele zaken, dat men vooral de wetenschap daarbij niet te veel op den voorgrond moet plaatsen, maar ook andere factoren in rekening moet brengen.

Het eerste gedeelte van Sprekers rede gaf mij den indruk dat hij het persoonlijk belang van den officier wel wat al te veel op den voorgrond bracht in vergelijking met het landsbelang.

Niet dat hij dit over het hoofd heeft gezien; want hij heeft er wel degelijk op gewezen, dat een goed ontwikkeld officierskorps het land ook zeer ten goede komt; doch het kwam mij voor, dat de financiële positie van den met lust tot werken bezielde officier wat te veel de grondslag van zijn betoog was.

Zelfs heeft de Spreker de positie van den officier vergeleken bij die van den koopman, den notaris, den advocaat enz. Zeer terecht heeft hij m. i. daarbij zelf de woorden in herinnering gebracht: „elke vergelijking gaat mank”. Want zeker was dit hier het geval.

Als wij onze zonen officier laten worden dan weten wij, dat zij in ambtelijke betrekking komen, en wij weten ook welke vooruitzichten zij daarbij hebben.

Willen wij hen betere financiële vooruitzichten trachten te geven, dan moeten we een andere loopbaan dan die van officier voor hen kiezen. Dit is intusschen gemakkelijker gezegd dan gedaan. Leidt men hen op voor de ambtelijke loopbaan, dan weet men vooruit, dat ze daarvan niet rijk zullen worden.

Nu moge het waar zijn, dat wanneer de beste onder de officieren, de meest intellectueel ontwikkelden spoediger vooruit komen dan de anderen, dit voor de jongere officieren een prikkel zou zijn om meer te werken en daardoor vooruit te komen, en dat dit dan zoowel het individu als het land ten goede zoude komen; doch men wachte zich daarbij de intellectuele ontwikkeling te veel op den voorgrond te plaatsen, vooral ten aanzien van het eerste punt: bevordering *bij keuze* op ruimer schaal van luitnants tot den kapiteinsrang.

Volgens de bestaande wet kan op dit oogenblik een zesde bij keuze bevorderd worden.

Door den minister Eland was in zijn ontwerp-wet een ander beginsel voorgesteld: daarin was een dwingende bepaling ingevoegd voor de bevordering bij keuze van minstens een tiende gedeelte der jaarlijks tot kapitein aan te stellen luitnants.

Die aanstelling bij keuze zou, volgens den Spreker, afhankelijk moeten zijn van het oordeel van van elkaar onafhankelijke chefs en van een examen.

Nu zal ik de laatste zijn om niet te wenschen dat iemand, die in zijne betrekking alle krachten inspant, daarvan ook de voordeelen zal deelachtig worden; doch als men meent, dat vooral zij, die op wetenschappelijk gebied goed ontwikkeld zijn, bij keuze tot kapitein moeten bevorderd worden, en dat zij, die den cursus aan de hoogere krijgsschool hebben gevolgd, in de eerste plaats daartoe in aanmerking moeten komen, dan rijst bij mij de vraag, of de dwingende bepaling niet te ver zou gaan.

Zeker, wetenschap is veel; doch karakter is, vooral voor ons, naar mijn inzien nog veel meer. Dit staat bij mij vast als een paal boven water.

De krijgsgeschiedenis leert, dat intellectueel weinig ontwikkelde officieren, vooral in de subalterne rangen, meermalen kranige figuren zijn op het oorlogsveld, en volstrekt niet achterstaan bij anderen, die veel geleerd hebben en vele kundigheden in zich hebben opgenomen.

Die wetenschap zou mij er toe leiden, voor de bevordering van luitenant tot kapitein de intellectueele ontwikkeling niet zoo sterk voorop te zetten, maar meer het karakter in aanmerking te nemen.

Wat is de taak van den kapitein? Behalve den hem meer speciaal opgedragen werkkring, zijn recruten tot soldaten te vormen, zou ik meenen dat hij -- zijne eigene verdere ontwikkeling als voorbereiding tot hooger rang daargelaten -- al zeer goed zijne plicht vervult, indien hij de onder zijne leiding staande officieren (en natuurlijk ook het overige kader) tot practische chefs weet te vormen; en daarvoor is geen groote dosis wetenschap noodig.

Volgens den geachten Spreker zou ook een maatstaf voor de bevordering bij keuze moeten zijn een goed afgelegd examen. Nu wij allen hebben vele examens moeten afleggen; ik heb bovendien het voorrecht(?) gehad, meermalen examens te mogen

afnemen; doch ik wil wel zeggen dat ik er niet veel aan hecht. Hoe dikwijls toch hebben wij de uitdrukking gehoord: »ik heb geboft, ik heb juist gekregen wat ik gisteren heb nagekeken»?

Wel leest men doorgaans in de programma's der examens, dat men bij het afnemen daarvan niet zoozeer moet letten op een hoeveelheid kennis, maar meer op wat er bij den examinandus in zit. Doch dit zijn allemaal mooie woorden op papier; in den regel is de practijk dat men den aspirant een zeker cijfer geeft, nadat men hem een kwartier of een half uur gehoord heeft.

Wil men vergelijkenderwijs niet de hoeveelheid kennis maar de kunde der examinandi doorgronden, dan zoude een geheel andere dan de gewone wijze van examen-afnemen moeten worden gevolgd; en zelfs mag de vraag gesteld worden of zulks in betrekkelijk korten tijd mogelijk is.

Dit alles samenvattende zou ik meenen, dat in hetgeen nu bestaat, de bevoegdheid om $\frac{1}{6}$ bij keuze te bevorderen van luitenant tot kapitein, niet veel verandering moet worden gebracht en een dwingende bepaling tot ruimere gelegenheid daartoe niet noodig is.

Door den Spreker zijn woorden aangehaald van den heer Kleijn uit een in 1876 geschreven brochure, doch op het punt der bevordering van luitenant tot kapitein is toen door den heer Kleijn geen ander voorstel gedaan.

En welke zou nu de uitwerking zijn van een dwingende bepaling, zooals aanvankelijk in het wetsontwerp was voorgesteld? De bedoeling was om minstens $\frac{1}{10}$ der luitenants bij keuze te bevorderen.

Wanneer wij nu eens bij de infanterie blijven, dan worden jaarlijks 25 à 30 te luitenants kapitein; $\frac{1}{10}$ daarvan is 2 à 3. Nu gaan de heeren, die in zich de lust en kracht gevoelen om boven anderen uit te munten, aan 't werk om bij keuze bevorderd te worden. Zeer zeker zal dat werken het leger ten goede komen. Doch wanneer nu n°. 1, 2 en 3 worden aangesteld, en er zijn er 10 of meer, die eveneens hard gewerkt hebben en hun best hebben gedaan, hoe zal dan de stemming

onder die laatsten zijn, en welke stemming zullen zij in het leger helpen verbreiden? Naar mijn inzien: een stemming van ontevredenheid.

De geachte Spreker heeft o. a. gezegd: wanneer al eens een minder goede keuze zou worden gedaan, dan is dit nog het ergste niet. Ik wil dit wel toegeven, maar aan den anderen kant vergete men toch niet, dat men met menschen te doen heeft, en dat het in den menschelijken aard ligt — zooals men dat uitdrukt — zichzelf niet weg te gooien: dat doen anderen wel.

De erkenning, dat de 2 of 3 bij keuze aangestelden de juiste personen zouden zijn, zal zeker niet algemeen wezen. Ieder denkt zijn uil een valk te zijn, zegt het spreekwoord. De meeste mededingers zouden zich gepasseerd voelen; en een geest van ontevredenheid in het leger ten nadeele van het landsbelang zou er het gevolg van zijn.

Het zou er mede gaan zooals gewoonlijk bij het uitreiken van ridderorden. Voor één, die er een krijgt, achten zich minstens tien achteruit gesteld.

Toen ik eenigen tijd geleden met het oog op deze vergadering over de zaak had nagedacht, kwam mij in de nieuwe uitgave van Fruin's verspreide geschriften een zinsnede voor, die als het ware op deze quaestie geheel toepasselijk is. Fruin was niet alleen historicus, maar ook een groot karakterteekenaar van de personen, die hij beschrijft.

Als zoodanig sloot hij zijne verhandeling over »De jongelingsjaren van Gijsbert Karel van Hogendorp» met de woorden: »Hij moest leeren zich te schikken in de vormen van het maatschappelijk leven, waar al wat uitstekend is of voor uitstekend gehouden wil worden, nijd en tegenzin wekt.»

Dat is een waar woord; en al wordt het niet altijd openlijk uitgesproken, toch weten wij wel, dat het zoo is. De mensch is nu eenmaal zoo, en daarom geloof ik, dat het beter is in het leger de kameraadschap en den korpsgeest zooveel mogelijk aan te wakkeren, dan nijd en nijd op te wekken, door invoering van examens en door bevordering bij keuze, waardoor slechts een beperkt aantal officieren kan worden gebaat.

Ik ben volstrekt geen tegenstander van bevordering bij keuze, maar ik geloof niet, dat er een ruim gebruik van behoort te worden gemaakt. Er zijn niet veel *hervorragende* personen.

Op dien grond ga ik dan ook met de stelling van den Spreker, dat een dwingende bepaling in de wet zou moeten worden opgenomen omtrent de bevordering bij keuze van een zeker aantal luitenants tot kapitein, niet mede.

Ter illustratie zal ik ten slotte een sterk sprekend voorbeeld van achteruitstelling van een krachtige militaire persoonlijkheid in herinnering brengen — wat misschien niet algemeen bekend zal zijn — namelijk van Blücher.

In 1772 diende Blücher de volgende ontslag-aanvraag in bij Frederik II: »Der von Jägersveld, so kein anderes Verdienst hat, als der Bankert des Markgrafen von Schwedt zu sein, ist mir vorgezogen. Ich bitte Ew. Majestät um meinen Abschied.»

Het gold hier het geval, dat een jonger ritmeester hem was voorgetrokken bij het verkrijgen van het bevel over een eskadron.

Frederik II nam die handelwijze zoo op, dat hij terugschreef, dat Blücher in arrest moest worden gesteld en dat hem tijd moest worden gegeven om na te denken over zijn gedrag.

Gedurende drie kwart jaar bleef Blücher in arrest; maar hij bleef aandringen op ontslag, omdat een ander hem voorbijgegaan was. Toen schreef Frederik II even laconiek: »Der Rittmeister von Blücher ist seiner Dienste entlassen und kann sich zum Teufel scheren!»

Dat is gebeurd met Blücher. Toch moet erkend worden, dat er wel redenen waren om ten aanzien van hem zoo te handelen, want hij had verschillende zaken op zijn kerfstok, die wel aanleiding konden geven om anderen bij hem te doen vóórgaan.

In de door den radicaleu geschiedschrijver Dr. Johannes Scherr van hem geleverde levensbeschrijving, wordt hij als volgt geschilderd: »Oberst Belling machte ihn zu seinem

Adjudanten und im folgenden Jahr (1761) rückte er zum Premierlieutenant auf, als welcher er die letzten Feldzüge des siebenjährigen Krieges mitfocht, bei Kunersdorf und Freiberg und überall sonst, wo Gelegenheit dazu war, als richtigen und tüchtigen Husaren und Haudegen sich erweisend, nicht minder aber auch als einen Ausbund von wildem Offizier in des Wortes wildester Bedeutung: im Kreise der Kameraden seiner Tapferkeit wegen geachtet, seiner Munterkeit wegen geliebt, seiner Unbändigkeit wegen gefürchtet, leidenschaftlicher Spieler, unermüdlicher Hasen-, Rebe- und Mädchenjäger, unfüllbarer Zecher, hitzig wie Pfeffer, jach und jähzornig, auf Raufen und Duelliren erpicht, kurz, ein Husar und Unband im Superlativ; aber doch auch wieder aus all diesem Rauch und Qualm Blitze starken und edlen Gefühls hervorbrechen lassend, Streiflichter, die auf eine heldische Zukunft wiesen."

Zoo was Blücher in dien tijd. Hij zou niet behoord hebben tot het één tiende gedeelte, hetwelk volgens het ontwerp-Eland bij keuze bevorderd moest worden.

Maar juist de geschiedenis van Blücher bewijst, dat voor den officier karakter veel meer beteekent dan een groote dosis wetenschap. En daarom blijf ik er bij: Ik stel de wetenschap volstrekt niet laag, doch men moet er, vooral in het militaire, niet te veel van verwachten.

De heer VAN SOETERMEER VOS: Bij het hooren van den geachten Spreker van hedenavond kwam mij onwillekeurig de verzuchting van dien schoolmeester in gedachte, die de zomermaanden qualificeert als een tijd waarin de eene helft van Nederland de andere examineert, een beeld van het toekou-stige officierskorps à la von Geusau.

Wegen, steeds wegen . . . en te licht bevinden, dat is toch de spil waarom dit illusoir promotiestelsel draait. De eerste hurdle zal reeds door vele luitenants na een achttal jaren niet dan na herhaald weigeren genomen worden, de kapiteins worden tweemaal door een zeef gehaald, en de hoofdofficieren spelen

een spelletje van kruip-door-sluip-door weinig in overeenstemming met hun venerable emplooi; een oogenblik was ik bang dat onze geachte spreker ter completeering van zijn stelsel het examen-programma zou publiceren voor de promotie van generaal-majoor tot luitenant-generaal.

Volgens uw stelsel zal het officierskorps bestaan uit een klein, zeer klein aantal tevreden, uit een groot deel met het Kaïnsteeken »gewogen en te licht bevonden», soms van hun prilste officierenjengd, op het voorhoofd.

Ziet, u, mijnheer von Geusau, zou ik wel willen vragen. Zoudt u, kracht, lust en opgewektheid vinden om door te werken, als anderen u voorbijgingen, als gij getroffen waart in het beste wat de man heeft: arbeidskracht en cergevoel? Het is zoo licht, nog aan de zonzijde van het leven staande, te oordeelen!

Wanneer men een stelsel aangeeft, dan moet men ook de consequentie van zijn daden aanvaarden, kunt gij dat? Uw stelsel consequent doorgevoerd, brengt met zich enkele weinige bevoorrechten, die waarschijnlijk in staven en bureau's werkzaam, buiten het leger staande op den geest van het leger weinig invloed zullen hebben, daarnaast velen en juist die, welke steeds met den troep in aanraking komen, den soldaat opvoeden en onmiddellijk aanvoeren, het uur zullen vervloeken, waarin ze de officiersuniform aantrokken. Als ongeschikt gebrandmerkt in de oogen van hun inférieurs, wordt hun het vak uit roeping gekozen (u'en vous déplaise) een broodwinning; voedt men met deze in vreedestijd een leger op? voert men met deze mannen in oorlogstijd een leger aan? Laten we het er toch over eens zijn, dat het leger niet is voor de officieren, in uw stelsel voor enkele officieren, maar dat de officieren zijn voor het leger en hier herhaal ik uw eigen woorden: »de geest van het officierskorps is die van het leger.»

En eindelijk waarop baseert zich in vreedestijd dat promotiesysteem bij keuze, waardoor dat groot aantal hervorragenden te onderkennen zal zijn? Een gelukkig examen, een complex

van gelukkige omstandigheden, heldedaden op de kaart, een gelukkige greep bij de manoeuvres, een handeling, veelal een tactische, in den geest van een chef, het zijn de elementen waardoor een recht zou verkregen worden om hun voor te gaan, die dikwerf op andere wijzen of plaatsen den lande trouw, loyaal dienden, soms met groote kennis en veel studie.

Mogen wij aannemen dat geniale mannen steeds ook zonder helpende handen tot hun recht zullen komen, al is dit eenige jaren later en niet ten koste van anderen en, gaarne met u gaande waar ge hun, die ongeschikt voor bevordering geacht werden, den weg wilt verbreden en verruimen om uit het leger te treden, dan vraag ik voor die breede schaar, die daartusschen staat het *recht* om in hun carrière hun levensdoel te kunnen vinden; *dat* belet uw stelsel. Uw premie-promotie-stelsel is voor Streber, niet voor officieren; één promotie bij keuze, décourageert honderd andere officieren, drukt den geest in het leger van duizenden.

Zooeven haalde de overste Koolmans Beijnen Blicher's passeering als voorbeeld aan, mij komt nog een ander voorbeeld voor den geest van dien Duitschen ruiteraanvoerder, bij het uitbreken van den oorlog van '70 ongeschikt voor bevordering geoordeeld, in dien strijd dapper onder de dappersten, bekwaam onder de bekwaamste cavalerie-chefs, ik bedoel den bekenden generaal von Schmidt.

Met dat voorbeeld en met nog zooveel andere voor oogen, ook uit onze Indische krijgsgeschiedenis, die bewijzen hoe moeilijk en feilbaar een maatstaf in vreedestijd is, en meer nog met het oog op dit auditorium voor een groot deel uit officieren bestaande, die als troepen-officieren dienend, weten hoe bitter en bitter elke bevoorrechting in het leger grieft, daar zou ik haast een motie willen voorstellen, lijnrecht tegen de stellingen van den geachten Spreker van hedenavond in, die luidt:

In het Nederlandsche leger geschiedt bevordering bij keuze slechts op het slagveld.

(Toejuichingen)

De heer ENGELBERTS: Toen ik heden ochtend uit de hoofdstad des Rijks vertrok, om mij dezen avond onder het gehoor van den geachten Spreker te kunnen scharen, kon ik niet denken, dat ik een lans zou moeten breken voor den militairen geest, die voor Amsterdam noodig is.

Enkele uitlatingen van den geachten Spreker, die twijfel er aan verraadden, nopen mij echter daartoe.

Als secretaris van de Afdeeling Amsterdam der Vereeniging Volksweerbaarheid, heb ik gestaan in het centrum van de beweging, die onze weerkracht wil vergrooten, niet *trots* het Nederlandsche volk, maar *met* en *door* ons volk. De Afdeeling telt thans 800 leden en contribueert jaarlijks f 1000. Zij houdt gymnastische, scherm-, schiet- en velddienst-oefeningen. Zij heeft onder haar leden mannen van allerlei rang en stand, want het lidmaatschap is aan geenerlei voorwaarde gebonden. Strafbepalingen bestaan niet. De oefeningen kenmerken zich door groote orde en het eerste onaangename woord zelfs moét nog worden gesproken.

Ik wil dan ook gaarne aannemen, ware de geachte Spreker meer bekend geweest met de toestanden in de hoofdstad, dat hij niet de woorden zou hebben gebezigd, die wij zoo straks van hem hebben gehoord over den anti-militairen geest, die in Amsterdam zou heerschen. Ik wil er nog aan toevoegen, dat de meerderheid der officieren staat buiten de kern des volks; zij kunnen daarom den geest, die er onder heerscht, moeielijk beoordeelen.

Nu een enkele opmerking naar aanleiding van het onderwerp zelf.

Door den Spreker is zóó scherp op den voorgrond gesteld, dat de bevordering bij keuze slechts aan zeer bekwame officieren zal te beurt vallen, dat zich daarover in deze Vereeniging moeilijk meer van gedachten laat wisselen. Doch al staat dit nu vast, even zeker is dat die bevordering bij keuze van hoogst bekwame officieren slechts aan enkelen zal kunnen te beurt vallen, en dus ook slechts die enkelen zal baten. Aan het officierskorps in het geheel zal het daarom weinig ten goede komen.

Waar door den Spreker erkend wordt, dat het lot van ALLE officieren moet verbeterd worden, daar gaat het niet aan de meesten aan een slecht lot over te laten, en slechts ENKELEN te helpen.

Wat baat het als men aan het hoofd van een regiment, van een bataljon heeft een energiek man als voorganger, wanneer in subalterne rangen niet nog energieker mannen zijn om te volgen?

Tegenover het stelsel van den heer von Gensau zou ik een ander stelsel willen plaatsen. Het is bekend, dat bij het aanstaan veel sterker in te lijven contingent dan thans, er ook vele nieuwe troepeneenheden zullen moeten komen, zoodat er meer kader zal moeten zijn. Wanneer men nu dat meerdere met behulp van inlijving van reserve- en militie-kader zal kunnen verkrijgen, en het beroepskader niet uitbreidt, dan zal daarvan het gevolg zijn, dat de verhouding tusschen de officieren in hoogere en lagere rangen zal verbeteren. Dan zullen vanzelf *alle* luitenants en *alle* kapiteins een korteren diensttijd hebben te volbrengen, alvorens tot hoogere rangen bevorderd te worden.

Men hoeft niet te duchten, dat er niet meer zal worden gearbeid door het officierskorps, als de positie van ALLEN wordt verbeterd, en de prikkel van het eigenbelang te loor gaat, die het stelsel van bevordering bij keuze biedt. Immer zullen er officieren zijn, die slechts werken om te werken, en streven om te streven, in het belang van het land.

Tegenover het stelsel van den heer von Geusau: bevordering bij keuze, het stelsel, dat feitelijk neerkomt op het: »den een zijn brood, den ander zijn dood», plaats ik dan ook vol vertrouwen het stelsel: beroeps-, reserve- en militie-kader één, dat aan alles en ons allen baat, en niets of niemand schaadt.

De heer VAN NOOTEN: Enkele punten uit de rede van den geachten Spreker van dezen avond, verband houdende met het onderwijs aan de Kon. Milit. Academie, wensch ik gaarne aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

Hij vreesst, dat het onderwijs te uitgebreid is, vooral wat de wiskunde betreft, en meent, dat er in algemeenen zin in te veel vakken onderwijs gegeven wordt. Verder zou hij willen, dat de geheele duur der opleiding verkort werd.

Het is m. i. wenschelijk, op deze denkbeelden eenig meerder licht te laten vallen.

Ik wil den ouden strijd, in 1884 in den boezem dezer Vereeniging gevoerd, niet op nieuw aanbinden. Toch mag ik niet nalaten op te merken, dat te allen tijde veel waarde is gehecht aan de beoefening der wiskunde door hen, die voor den officiersrang werden opgeleid. En dit is toch ook niet onnatuurlijk. De wiskunde predikt stiptheid en orde, zij leert de zaken en verschijnselen naar hunne juiste waarde beoordeelen, en gewent ons, regelmatig voortteschrijden van oorzaak naar gevolg. Zou hare beoefening dan geen goede diensten kunnen bewijzen, waar het de opleiding geldt tot een betrekking, waarin regelmaat en orde, juistheid van blik en van oordeel op den voorgrond staan?

Dat overdrijving schadelijk is, spreekt van zelf. Daartegen moet worden gewaakt.

In de latere jaren is de tijd, voor de studie der wiskunde bestemd, reeds niet onbelangrijk ingekrompen, en het zou inderdaad niet zonder ernstige bedenking zijn hierin beduidend verder te gaan.

Voor de infanterie en cavalerie zou wellicht nog de Mechanica — reeds op de Cadettenschool behandeld — als leervak aan de K. M. A. kunnen vervallen, doch daarmee zouden slechts 2 uren per week, gedurende één jaar van 27 werkweken worden uitgewonnen.

Overigens meen ik dat bestudeering van de beschrijvende meetkunde en ook van de beginselen van de hoogere meetkunde — de eenige wiskundige vakken, die dan voor de infanterie en cavalerie zouden overblijven — noodig is, o. a. tot recht begrip van de Versterkingskunst en van de kogelbaan, terwijl verder eenige algemeene kennis van beide vakken toch zeker niet overbodig te achten is.

Het is bekend, dat artikel 3 der wet op het Militair Onderwijs het mogelijk doet zijn, voorzieningen te treffen, om de officieren verder te bekwamen in technische en andere vakken.

Wanneer men in verband hiermede er toe mocht overgaan, om, naast de Hoogere Krijgsschool de gelegenheid te openen voor voortgezette studiën van officieren in technische, wiskunstige en andere richting, dan zou het onderwijs aan de K. M. A. wellicht dienovereenkomstig eenigermate kunnen worden ontlast, en wat de wiskunde betreft, naar mijne meening, voor de cadetten der Artillerie, met de Waarschijnlijkheidsrekening kunnen worden verminderd.

Voor de genie is het onderwijs in de wiskunde aan de academie m. i. niet voor vermindering vatbaar.

Vergelijkt men den tijd die voor de a.s. civiel-Ingeneurs aan de Polytechnische School te Delft aan wis- en natuurkundige studiën besteed wordt, met dien, welke daaraan voor de a.s. genie-officieren aan de K. M. A. gewijd wordt, dan blijkt het, dat deze ten achter staan.

Wat den duur der opleiding betreft, zou ik in het algemeen geen kans zien, om aan de academie den studietijd van drie jaren zonder nadeel te verkorten.

De genachte Spreker heeft zich vergist, waar hij zeide, dat de studietijd voor het geheel langer is geworden. Immers door de Artillerie en Genie moest in den vorigen toestand nog de 2e Afdeling Krijgsschool (het zg. applicatiejaar) worden doorloopen.

Alleen voor de Infanterie en de Cavalerie is in vergelijking met vroeger de studietijd met een jaar verlengd.

Waar Spreker heeft betoogd, dat het wenschelijk is, den officiersrang op jeugdiger leeftijd te doen bereiken, moet niet uit het oog worden verloren, dat de aansluiting van het Militair aan het Middelbaar onderwijs het niet wel mogelijk, althans zeker niet gewenscht, doet zijn, om den leeftijdsgrens voor toelating tot de Academie te verlagen.

Tegenwoordig worden jaarlijks ruim 500 diploma's uitgereikt voor het welgeslaagde eindexamen der H. B. scholen.

Van de gediplomeerden trekt de Polytechnische School er ruim 150, en de K. M. A. nog geen 50. Is het al reeds te bejammeren, dat deze inrichting nog betrekkelijk zoo weinig vruchten plukt van ons Middelbaar onderwijs, die toestand zou er zeker niet beter op worden, wanneer adspiranten op jeugdiger leeftijd dan thans, tot de Academie konden worden toegelaten.

Al zouden, zooals ik reeds opmerkte, voor de Infanterie en Cavalerie wellicht enkele vakken kunnen worden ingekrompen, of vervallen, dan zou ik toch ontraden den studietijd te bekorten.

Vooreerst zal een aandachtige beschouwing van de programma's van studiën doen zien, dat er slechts weinig van kan worden afgenomen.

En ten andere zou het wenschelijk zijn de eventueele vrijkomende uren te besteden, om den cadetten wat meer vrijen tijd te geven tot het overdenken en vastleggen van het geleerde, en voor besprekingen met officieren.

Men moet niet vergeten, dat de Academie niet enkel dient, om de jongelieden intellectueel voor den luitenant-rang te bekwamen; zij moeten er ook hunne militaire opvoeding ontvangen; zij moeten leeren met den troep om te gaan; niet alleen hunne verstandelijke krachten moeten worden ontwikkeld, maar ook hunne gemoedsgaven; het karakter moet worden gevormd. Daarvoor is tijd noodig.

Ik acht het daarom niet gewenscht aan den duur der opleiding te tornen, ook al kon de studietijd voor de Infanterie overigens wellicht met een half jaar worden bekort. En er een heel jaar af te nemen, zou nog minder in het belang van de zaak zijn.

Men vergete voorts niet dat voor hen, die voor den dienst in Indië worden opgeleid ook nog andere studiën noodig zijn, o. a. die van de Maleische taal. Ook met het oog daarop zou het zeker moeielijk zijn den studietijd te bekorten.

De behandeling van meerdere uitgebreide studievakken en de opleiding in het algemeen, laten zich niet zonder nadeel beneden een zekere grens samenpersen.

Het zaad heeft tijd noodig om te ontkiemen en tot wasdom te geraken.

Omtrent het verder gesprokene, wensch ik in geen bijzonderheden te treden. Alleen wil ik mijne instemming betuigen met het gevoelen van den heer Koolemans Beijnen, dat het niet raadzaam is nog meer examens in te voeren. Zoodanige maatregel zou de kenze van de officiersloopbaan vermoedelijk niet bevorderen.

Men lette hierbij op het verschijnsel, dat het aantal adspiranten voor de Cadettenschool afneemt. Van circa 250 in 1893 is het geslonken tot ongeveer 170 in 1901.

Ook voor de Koninklijke Militaire Academie neemt het getal aspiranten niet of althans niet belangrijk toe.

Bij het brengen van nieuwe hindernissen op de baan schijnt de vrees niet ongegrond, dat de toeloop nog geringer zou worden.

Ten slotte meen ik, dat de geachte Spreker in den aanvang zijner rede wel wat te pessimistisch is geweest, waar hij met eenigen nadruk wees op de gedrukte stemming bij het officierscorps. Ik ben het eens dat de bezoldiging voor de subalterne rangen te gering is, maar voor hen, die de roeping in zich gevoelen om officier te worden, treedt de quaestie der bezoldiging toch niet nitsluitend op den voorgrond.

Ik ben althans overtuigd, dat menigeen die den officiersrang tracht te bereiken, daarvoor met hart en ziel werkt, en dat ondanks de minder goede bezoldiging gelukkig nog vele officieren het zich een voorrecht rekenen een rang in het Leger te bekleeden.

(Toejuichingen.)

De Voorzitter: Natuurlijk wil ik gaarne ook nog aan meerdere sprekers het woord verleen, doch met het oog op het reeds eenigszins vergevorderde uur, meen ik de heeren toch te mogen verzoeken zich thans zooveel mogelijk te bepalen tot de „beoordeling van officieren”.

De heer BOOGAARD: Hoewel ik, vrees, mijnheer de Voorzitter, iets to gaan buiten hetgeen door u zooveel is verzocht,

wensoh ik toch te zeggen dat het mij genoeg doet dat de geachte Spreker zijne voordracht, door hemzelve vergeleken met een terrein vol voetangels en klemmen, gehouden heeft omdat, vooral de inleiding daarvan een klemmend betoog was tegen de zeer slechte bezoldiging der officieren.

Doch wat overigens de door hem verkondigde stellingen betreft, ben ik het eens met hetgeen door den Overste Koolemans Beijnen en gedeeltelijk met dat wat door den heer Soetermeer Vos in het midden is gebracht.

In verband met het vergevorderde uur, wensch ik die stellingen niet meer in den breedte te bestrijden, doch wil ik mij bepalen tot het maken van enkele losse opmerkingen.

De geachte Spreker meende de gedrukte stemming onder het officierscorps voor een groot deel hieraan te moeten toeschrijven, dat wij zijn een kleine natie, waardoor wij niet het gevoel hebben dat veel kracht van ons kan uitgaan. Maar als dit zoo is, dan zal, naar mijne meening, die oorzaak niet worden weggenomen door de veranderingen in de bevordering, door den Spreker voorgesteld.

Hij meent dat de reden, waarom zoo weinigen uit roeping officier worden, moet worden geweten aan verschillende oorzaken, o. a. zeer zeker aan de slechte financiëele positie van den officier. Maar hij heeft daarbij een belangrijken factor vergeten, nl. dat de vredesidee steeds meer en meer doordringt, waardoor van zelf de roeping om officier te worden vermindert.

De vergelijking van den ambtenaar-officier met andere ambtenaren aan de Ministeriën, acht ik ook niet gelukkig gekozen. Die ambtenaren zullen zeker al vreemd opzien wanneer zij hunne promotie als een dorado zien aangegeven.

Om de studie van de officieren af te meten naar het aantal boeken, dat uit de bibliotheek van Oorlog wordt gevraagd, is ook nog al gevaarlijk. Zeer zeker geldt ook hier: wie bij 't vuur zit, warmt zich het best, en de boeken over brandende quaestiën zijn meest in handen van hen, die tot de Hoogere Krijgsschool behooren; voor anderen zijn zij moeielijk te krijgen: ik heb daarvan de ondervinding opgedaan.

Ook werd als een aanduiding van de minder degelijke studiën van den officier opgemerkt, dat geïllustreerde bladen meer uitgelezen worden dan bijv. de Militaire Spectator. Doch zou de Spreker daarbij niet over het hoofd hebben gezien dat de eerstgenoemde ook door onze respectieve dames worden gelezen en bekeken, terwijl zij vooralsnog, ook zelfs na de oprichting van een damesafdeeling van Volksweerbaarheid, weinig genoegen vinden in de lectuur van den Militairen Spectator.

Wat het onderwijs betreft, heeft de Overste van Nooten reeds het zijne gezegd omtrent de wiskunde. Ik wil hier nog bijvoegen, dat ook wat het teekenen betreft, veel veranderd is met vroeger vergeleken. Alles bepaalt zich thans nog tot het teekenen van materieel enz. om *te leeren teekenen*. Eischen als vroeger, in mijn cadettentijd, op examens werden gesteld als: »teekenen een tijdbuis" (uit het hoofd) behooren al lang tot het verleden.

Ten slotte, hoewel dit wel bijna geheel ligt buiten het onderwerp aan de orde, wil ik toch nog een enkel woord zeggen, naar aanleiding van het door den Overste Koolemans Beijnen aangehaalde voorbeeld over Blücher, dat hij onderstelde minder bekend te zijn. De gelegenheid is te mooi om die te laten ontsnappen, om hier een kleine reclame te maken voor de Soldatenkrant, waarin dat verhaal heeft gestaan, hoewel de Overste het daaraan wel niet zal hebben ontleend.

De heer ALTING VON GEUSAU: Het is ongetwijfeld geen gemakkelijke taak, de verschillende sprekers op den voet te volgen. De algemeene strekking van het debat is geweest zò als ik het verwacht had: de vrees, dat de bevordering bij keuze zou leiden tot ontevredenheid. Om nu de zaak nog eens geheel uiteen te zetten, zou ik mijne voordracht moeten herhalen, en dit zal toch zeker wel niet met de bedoeling der vergadering overeenstemmen. Doch dit wil ik wel zeggen, dat ik het er steeds voor heb gehouden, dat wanneer mannen van erkende verdiensten sneller bevorderd worden dan anderen, de belangen van het leger en het Vaderland daardoor niet geschaad worden.

Ik heb getracht een middel te vinden om te verkrijgen, dat alleen mannen van werkelijke verdiensten worden bevorderd en niet zij, die door kruiperig gunstbejag en schijnheiligheid zich gunstig weten voor te doen.

Onder de waarborgen daartegen heb ik ook genoemd het afleggen van een examen, hetgeen echter geen genade heeft gevonden in de oogen van den Overste Koolemans Beijnen. Deze zag in al die examens meer een jagen naar overdreven wetenschappelijke ontwikkeling. En hier ontmoet ik ook den heer van Soetermeer Vos, die meende dat in mijn stelsel de wetenschappelijk ontwikkelde officier bij bevordering bij keuze een al te groote rol zou spelen. Dit is echter niet geheel juist. Ook de andere factoren heb ik geenszins uit het oog verloren. Maar ik meen toch, dat men op de wetenschappelijke zijde van het vraagstuk wel eenigen prijs mag stellen. Het is toch een feit, dat de oorlogen van de laatste halve eeuw veel meer dan vroeger zijn geworden wetenschappelijke vraagstukken.

En wanneer ik dan in mijn stelsel ook een examen heb opgenomen, dan ben ik daartoe niet overgegaan dan door den nood gedrongen. Het is niet tegen te spreken, dat dan de kans voor allen gelijk staat. En als dan de heer van Soetermeer Vos zegt, dat ik het geheele leger wil veranderen in een helft geexamineerden en in een andere helft examen-afnemenden, en daarbij de vergelijking heeft aangehaald met den schoolmeester, dan moet ik zeggen, dat die vergelijking volstrekt niet kan opgaan.

Ik heb slechts de invoering bepleit van één enkel examen, voor een zeer kleine categorie van officieren en geheel vrijwillig.

Van een examen voor hogere rangen en voor generaals heb ik niet gesproken.

En wat betreft de vraag van den heer van Soetermeer Vos, hoe of ik zelf er over zou denken, wanneer ik zou worden voorbijgegaan, daarop zal ik niet ingaan — ik wensch mijn persoon er buiten te laten, — evenmin zal ik ingaan op de

opmerking omtrent de personen, die de zonzijde des levens genieten.

Het voorbeeld van Blücher, door den Overste Koolmans Beijnen aangehaald, heeft mij niet overtuigd van de onjuistheid van hetgeen ik gezegd heb. Ik erken dat het voor Blücher zeer onaangenaam moet zijn geweest te zijn gepasseerd, maar zoo zal het wel meer gaan.

Waar de Overste Koolmans Beijnen verder meende, dat ik de wetenschap te hoog stel voor de bevordering bij keuze, kan ik nog niet inzien hoe daarmede in overeenstemming is te brengen de andere bewering, dat ik de wetenschappelijke kennis van den jongen officier te laag schat.

Wat door den Overste van Nooten is gezegd omtrent het onderwijs aan de militaire academie, en omtrent de opvoedende kracht van de wiskunde, ik erken, dat het een stout bestaan is daartegen te willen reageeren. Ik neem volgaarne aan, dat de wiskunde vooral moet strekken om het logisch denken te bevorderen. Maar of nu de wiskunde zóó bij uitzondering in staat is om het logisch denken te bevorderen, het is mogelijk, maar ik zou toch niet weten of de grootste wiskunstenaar tevens zal zijn de beste troepenaanvoerder.

De wiskunstenaar is gewoon zijne besluiten te trekken op een aantal volkomen zekere factoren, waaruit de minder vaststaande worden afgeleid. De troepenaanvoerder komt echter in den oorlog te staan voor geheel onzekere factoren en moet uit gebrekkige en onvoldoende gegevens zijne conclusiën trekken.

Door den heer Engelberts zijn enkele beschouwingen geleverd omtrent de volksweerbaarheid. Ik meen echter dat dit weinig te maken heeft met het besproken onderwerp.

Dat de positie van den officier in het algemeen verbetering behoeft, heb ik, naar ik meen, voldoende doen uitkomen. En wanneer men het zoover kon brengen als door dien heer is aangegeven, dan zou dit zeker ook een belangrijke schrede zijn op den weg, om tot verbetering der positie van den officier te komen. Wat ik evenwel geenszins kan toegeven is,

dat uitstekende aanvoerders alleen waarde hebben, wanneer ook de lagere officieren van een uitstekend gehalte zijn.

Ik geloof dat het al een belangrijke winst zou zijn, wanneer wij in de hogere rangen meer flinke, krachtige en jeugdiger officieren konden hebben.

Wanneer men zou kunnen beschikken over een groot aantal alleszins geschikte reserve- en militie-officieren, vooral luitnants, geloof ik met den heer Engelberts, dat men de organieke sterkte aan beroepsofficieren wel wat kan verminderen, en dit zal ongetwijfeld aan de promotie ten goede komen.

Ik zou nog enkele andere punten kunnen behandelen, doch met het oog op het vergevorderd uur, meen ik mij te moeten bepalen tot deze korte beantwoording op de hoofdpunten en meen ik de minder belangrijke punten te mogen laten rusten.

De heer KOOLEMANS BEIJNEN : Nog slechts een enkel woord, om te zeggen dat ik mij niet bewust ben van, door aan te dringen op het in hoofdzaak vasthouden aan het programma van onderwijs, dat nu aan de Militaire Academie wordt gevolgd, en te meenen dat daardoor het peil van ons officierskader wetenschappelijk hoog wordt gehouden, in tweestrijd te zijn met den wensch dat, als men eenmaal officier is, niet speciaal aan hogere wetenschappelijke ontwikkeling meer voordeelen moeten zijn verbonden. Het eene is met het andere geenszins in strijd.

De heer ENGELBERTS : Nog slechts dit : De Vereeniging Volksweerbearheid wil ik gaarne erkennen, is buiten het onderwerp van den Spreker. Doch waar de Spreker gemeend heeft te moeten wijzen op den anti-militairen geest, die in Amsterdam zou heerschen, heb ik gemeend daartegen te moeten opkomen.

Overigens doet het mij genoegen te kunnen constateeren, dat ook de Spreker van dezen avond het als een middel tot verbetering der positie van den officier beschouwt, wanneer het mogelijk zou wezen meer militie- en reserve-officieren in

het kader der formatie's op te nemen. Ik blijf dit in elk geval een beter middel achten, dan het bevorderen bij keuze van enkelen ten koste van allen.

De heer VAN SOETERMEER VOS: Een korte rectificatie slechts, mijnheer de Voorzitter; in verband met uw aanmaning om het late uur te gedenken, zal ik niet meer in debat treden, een debat dat toch van beide zijden in herhalingen zou vallen en ons toch niet meer tot elkaar zou brengen.

Die rectificatie bestaat in het woord »examen», waaraan de heer von Geusan aanstoot vond, en dat hij vermeent, dat niet op zijn stelsel van toepassing is; laten we het vervangen door »voortdurende schifting», dan kan de rest van mijn betoog hetzelfde blijven.

De VOORZITTER: Wanneer nu niemand meer het woord verlangt, dan rust op mij de aangename taak in de eerste plaats den geachten Spreker hartelijk dank te zeggen voor zijne belangrijke en boeiende rede, en in de tweede plaats de verschillende Sprekers, die aan het debat hebben deelgenomen, voor de waardige en opgewekte wijze, waarop zij dit hebben gedaan.

Wij hebben het gesprokene met veel belangstelling aangehoord. Daarom aan allen mijn dank voor dezen welgeslaagden avond.

Ik zal mij onthouden van het uitspreken van een meening omtrent het behandeld onderwerp, doch een kleine opmerking wensch ik mij te veroorloven. Het streven van de voorstanders van bevordering bij keuze is mij bijzonder sympathiek. Ik zie daarin een pleidooi ten gunste van hen, die hebben dat heerlijk besef van eigenwaarde, hetwelk tot groote daden kan leiden. Intusschen is bij mij wel eens de vraag gerezen, of deze voorstanders wel goed doen allereerst hunne krachten te wijden aan een herziening der wettelijke bepalingen.

Zoo ergens dan geldt het hier: »Wat baten wetten zonder zeden?» Zelfs imperatieve voorschriften in de wet zouden niet

tot het doel leiden, indien de bevoegde autoriteiten niet willen medewerken. Ik zou daarom de voorstanders van het beginsel met bescheidenheid in overweging willen geven, voorloopig te trachten de practijk te verbeteren — te bevorderen een ruimer gebruik van de bestaande bepalingen. Blijkt het dan op den duur, dat deze bepalingen geen voldoende ruimte aanbieden, welnu dan is de tijd gekomen voor het uitzetten der wettelijke grenzen.

Het schijnt mij toe, dat in die richting veel van wat wij heden avond hebben gehoord, zal kunnen bijdragen.

Tot dit weinige wensch ik mij te bepalen. Onder herhaling van mijn dank aan de verschillende Sprekers, en aan al de aanwezigen voor hun trouwe opkomst, sluit ik de vergadering.

De Secretaris,

J. M. R. LACEULLE.

BELGIË.

In het Belgische Leger geschiedt de bevordering van officieren naar de Wet van 16 Juni 1836.

Van de artikelen, die meer bepaald betrekking hebben op het in vorenstaande voordracht behandelde onderwerp noemen wij :

Art. 3. Nul ne peut être lieutenant, s'il n'a servi au moins *deux* ans dans le grade de sous-lieutenant.

Nul ne peut être capitaine, s'il n'a servi au moins *deux* ans dans le grade de lieutenant.

Nul ne peut être major, s'il n'a servi au moins *quatre* ans dans le grade de capitaine.

• Nul ne peut être lieutenant-colonel, s'il n'a servi au moins *trois* ans comme major.

Nul ne peut être colonel, s'il n'a servi au moins *deux* ans comme lieutenant-colonel.

Nul ne peut être nommé à un grade supérieur à celui de colonel s'il n'a servi au moins *trois* ans dans le grade immédiatement inférieur.

Art. 4. Le temps de service exigé pour passer d'un grade à un autre, peut à la guerre, être réduit de moitié.

Art. 5. Il ne peut être dérogé aux dispositions des articles précédents que dans les deux cas suivants :

1° Pour action d'éclat dûment constatée et mise à l'ordre du jour de l'armée.

2° Lorsqu'il n'est pas possible de pourvoir autrement aux emplois vacants dans les corps, en présence de l'ennemi.

Art. 5. La moitié des emplois vacants de lieutenant et de capitaine, dans toutes les armes, sera accordé à l'ancienneté, dans le grade inférieur, sur la totalité de l'arme; l'autre moitié sera au choix du Roi.

Art. 9. La nomination aux emplois de capitaines-commandants, d'officiers supérieurs et généraux est au choix du Roi.

De bevordering bij keuze is hier dus wettelijk voorgeschre-

ven en wel van luitenant tot kapitein 2e klasse voor de helft.

Er bestaat voor het Belgische leger een »Instruction pour les Inspections générales», waarin de regelen vervat zijn, die door de militaire autoriteiten in acht moeten worden genomen bij het houden van inspectiën. Deze Instructie heeft een permanent karakter; jaarlijks worden daarop evenwel nog aanvullingsbepalingen gegeven.

Eerstbedoelde Instructie bepaalt o. a. dat door de inspecteerende generaals speciaal de aandacht moet worden gevestigd op de voordrachten voor bevordering van de officieren. Tot grondslag daarvoor dienen de beoordeelingslijsten, waaromtrent de Instructie het navolgende bepaalt :

»Art. 11. — Les états biographiques des officiers sont fournis tous les deux ans (les années paires).

»En vue de l'établissement de ces états, les capitaines remettent aux majors les notes sur les lieutenants et sous-lieutenants; les majors au lieutenant-colonel les notes sur les capitaines; le lieutenant-colonel au colonel les notes sur les majors. Tous ces documents sont transmis au chef de corps ou de service, qui y puise les éléments d'appréciation dont il a besoin.» (Volgen verschillende bepalingen voor ons van minder belang).

»Les notes des états biographiques, ainsi que celles des états de proposition, doivent être *caractéristiques* et nuancées de façon à faire ressortir le mérite de chacun. Il est indispensable qu'à la seule lecture d'une note, on puisse s'assurer non-seulement si l'officier mérite ou ne mérite pas un avancement *au choix*, mais encore s'il est digne d'une *mention spéciale* pour être promu à *un choix hors ligne*. De là, pour les chefs de corps et les généraux, la nécessité d'exprimer toujours leur opinion avec une inflexible sincérité, avec tous les développements voulus.

»Il est du plus haut intérêt pour l'armée que le Département de la guerre soit exactement renseigné sur les qualités militaires des officiers appelés éventuellement à concourir à un service d'état-major. Les généraux contrôlent donc avec un soin tout

»particulier les notes établies sur les adjoints d'état-major en »stage et en service dans les corps soumis à leur inspection.

»Ils s'attachent à examiner ces officiers d'une façon spéciale »et à donner une appréciation complète de leurs aptitudes, de »leurs capacités et des services qu'on peut attendre d'eux dans l'avenir."

Naar aanleiding van het bij de inspectiën gehouden onderzoek worden de voordrachten opgemaakt tot bevordering bij keuze. In de jaarlijks te geven aanvullingsbepalingen wordt vastgesteld, tot welke promotie men gaan kan voor de voordrachten. Zoo werd b. v. bij de »Instruction pour les inspections générales en 1901", uitgegeven 8 Maart 1901 N° 26/2, vastgesteld, dat men bij voordrachten van luitenants tot kapitein 2e klasse bij de infanterie, kon gaan tot de promotie van 25 September 1895, inbegrepen.

Omtrent de eischen waaraan men moet voldoen, om in aanmerking te kunnen komen voor een voordracht tot bevordering bij keuze, geeft de permanente Instructie de navolgende gezichtspunten :

»Art. 13 — les officiers proposés pour un avancement »au choix sont notés par leurs chefs et par le général inspecteur, spécialement au point de vue :

- »1° De l'instruction militaire ;
- »2° De l'instruction en général ;
- »3° De la conduite et de l'éducation ;
- »4° Du caractère ;
- »5° De l'aptitude au commandement, s'il s'agit d'un candidat officier de troupe."

alsmede :

»Art. 14 —

»En ce qui concerne les sous-lieutenants et lieutenants, pour »lesquels la loi réserve une part d'avancement à l'ancienneté, »des propositions pour l'avancement *au choix* ne doivent être »faites qu'en faveur de ceux de ces officiers qui se font plus »particulièrement remarquer par leur zèle, leur intelligence et »leurs aptitudes professionnelles.

»Les *capitaines en second* proposés pour le grade de capitaine commandant doivent avoir subi avec succès l'examen B. En outre, ces candidats, et, à un plus haut degré encore, les *capitaines-commandants* proposés pour le grade de major, doivent joindre à toutes les conditions de capacité et d'intelligence, la vigueur physique et l'énergie voulues pour satisfaire aux exigences d'un service de guerre. (Des chevaux de troupe seront mis à la disposition des officiers non montés qui devront se présenter à cheval à l'inspection.)

»Les *majors* proposés pour le grade de lieutenant-colonel et les *lieutenants-colonels* proposés pour le grade de colonel doivent posséder toutes les qualités requises pour exercer avec tact, intelligence et fermeté le commandement si important d'un régiment (ou pour diriger un service de premier ordre, s'il s'agit d'un officier supérieur d'état-major, de l'artillerie ou du génie).

»Les *capitaines-commandants* et les *majors* ayant dépassé respectivement 52 et 56 ans, ne pourront plus faire l'objet d'une proposition pour avancement. De même les officiers de ces grades figurant sur les tableaux ne seront plus considérés comme candidats, dès qu'ils auront atteint l'âge prémentionné.

»Il ne pourra être dérogé à cette disposition qu'à l'égard des officiers qui, à raison *des services rendus dans des circonstances exceptionnelles* auraient acquis des titres spéciaux à cette faveur.

»Les *colonels* proposés pour le grade de général-major doivent joindre à un grand caractère une instruction militaire solide et la plus haute aptitude au commandement."

De aldus opgemaakte voordrachten worden jaarlijks vóór 15 November aan den Minister van Oorlog gezonden. Na te zijn onderzocht, worden zij gerangschikt door den Directeur van het Personeel en onderworpen aan het oordeel der commissie van generaals, die, ingevolge Kon. Besluit van 26 Augustus 1846, jaarlijks bijeenkomt voor zoover de infanterie en de cavalerie betreft.

Deze commissie onderzoekt de beoordeelingen en maakt

lijsten op ingevolge Art. 2 van evengenoemd Kon. Besluit :

»Art. 2. — Les comités généraliseront, d'après les instructions qui leur seront données, les opinions émises dans chacun des rapports de l'inspection sur le service, la discipline, l'instruction; l'habillement, l'armement, le casernement et l'administration intérieure des corps. Ils examineront et discuteront les propositions pour l'avancement faites par les divers inspecteurs généraux. Ils délibéreront sur le mérite relatif de tous les officiers et dresseront, dans les limites qui seront assignées pour chaque grade, des listes nominatives et de classement de ceux qui seront jugés réunir les qualités voulues pour être promus au choix. Ils formeront, quand ils en seront requis, des listes d'officiers propres à des fonctions spéciales ou susceptibles de devoir changer de position..»

De bevorderingen, die in België per drie maanden geschieden, worden gedaan volgens de aldus opgemaakte lijsten.

Behalve de hier bedoelde bevordering bij keuze, die dus veel wordt toegepast, bestaat nog eene z.g. bevordering »hors ligne», geregeld bij Kon. Besluit van 2 Maart 1886, waarin wordt bepaald :

»Les officiers adjoints d'état-major, du grade de capitaine ou de lieutenant, qui, à la suite d'épreuves spéciales, auront été signalés par le comité d'état-major et les inspecteurs généraux comme méritant un avancement hors ligne, peuvent être promus au grand choix, sans toutefois bénéficier d'une avance d'ancienneté de plus d'un an.»

Aan de bovenbedoelde comités van generaals is evenwel aanbevolen om van deze wijze van bevordering slechts een niterst spaarzaam gebruik te maken.

Ten einde de werking van bovenbedoelde bepalingen omtrent bevordering naar ancienniteit en bij keuze te doen zien, laat ik hier volgen eene opgave van de 23 oudste luitenants, zooals die door het comité zijn gerangschikt.

1 A. Niet voorgesteld voor keuze,

1 B. voorgesteld voor keuze,

- 3 C. niet voorgesteld voor keuze,
- 4 D. id.
- 5 E. id.
- 6 F. voorgesteld voor keuze,
- 7 G. id.
- 8 H. niet voorgesteld voor keuze,
- 9 I. id.
- 10 J. id.
- 11 K. id.
- 12 L. id.
- 13 M. voorgesteld voor keuze,
- 14 N. id.
- 15 O. id.
- 16 P. id.
- 17 Q. id.
- 18 R. niet voorgesteld voor keuze,
- 19 S. voorgesteld voor keuze,
- 20 T. id.
- 21 U. id.
- 22 V. id.
- 23 W. voorgesteld voor keuze „hors ligne”.

Wanneer men nu veronderstelt dat bij de eerstvolgende promotie 5 kapiteins 2^e klasse moeten worden benoemd, dan moeten de drie eerste plaatsen, ingevolge art. 8 van de bevorderingslijst, worden gegeven aan de drie eerste nummers, dus volgens ancienniteit, dus A, B en C. De beide andere plaatsen moeten bij keuze worden vervuld en komen dus aan F en G.

Wanneer nu het volgende kwartaal 8 benoemingen moeten worden gedaan, moeten dit zijn 4 naar ancienniteit; D en E (die werden gepasseerd) en H en I en 4 bij keuze, M, N en O, alsmede W (hors ligne).

Voor de daaropvolgende promotie staat dan N° 1, J, en in de veronderstelling dat er 3 plaatsen zijn, worden dan bevorderd J en K naar ancienniteit en P bij keuze.

Het zal geen langdurig betoog behoeven, dat een bevoor-

dering bij keuze op die wijze alleen de ranglijst een weinig omwerkt, maar overigens niet veel geeft en dat de goede elementen er maar weinig door vooruit kunnen komen. Bevordering »hors ligne" mag niet meer dan een jaar voordeel geven. Het groote gebrek is m. i. dat men te ruim bij keuze bevordert.

Paste men dezelfde methode toe met bevordering bij keuze, b. v. $\frac{1}{10}$, dan zou men ongetwijfeld meer resultaat verkrijgen.

Ik stel er prijs op hier mede te deelen, dat bovenstaande zeer uitvoerige en interessante gegevens mij welwillend werden verstrekt door een Hoofdofficier van het Belgische Leger.

Omtrent de toepassing van de bevordering in het Belgische Leger ontving ik nog van een ander kameraad enkele gegevens.

Hij schreef mij o. a. eenige jaren geleden :

»On peut dire que pour le grade de capitaine, le mode d'avancement est impartial. Il paraît ne pas en être de même pour les grades supérieures si on doit en juger par les protestations qui s'élèvent à chaque promotion.»